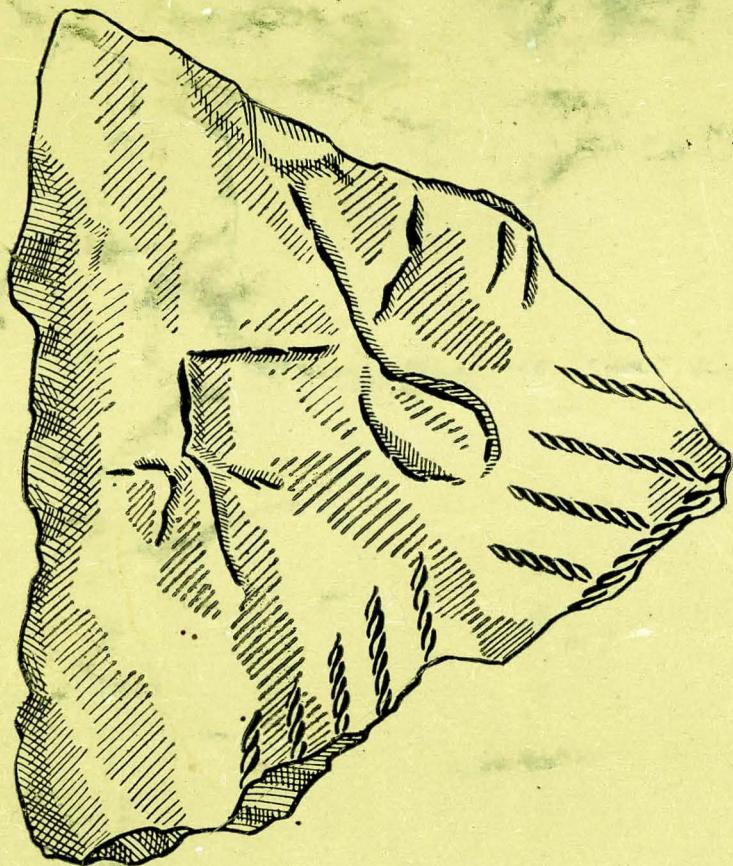

NAUJAUSIA

LIETUVOS AKMENS AMŽIAUS

MEDŽIAGA

(1976—1980)

E. Šimone

NAUJAUSIA
LIETUVOS AKMENS AMŽIAUS
MEDŽIAGA
(1976—1980)

Ataskaitinės parodos
Katalogas

LTSR ISTORIJOS IR ETNOGRAFIJOS MUZIEJAUS LEIDINYS

Vilnius — 1980

Katalogą sudarė:

A. BUTRIMAS

A. GIRININKAS

Atsakingas redaktorius

A. JANKEVIČIENĖ

Fotografijos

V. BORTKEVIČIAUS

NAUJAUSIA LIETUVOS AKMENS AMŽIAUS MEDŽIAGA

(1976—1980)

(Ataskaitinės parodos katalogas)

A. Butrimas, A. Girininkas

Lietuvos akmens amžiaus paminklų tyrinėjimai stacionarinių ir žvalgomųjų ekspedicijų metu X-a Jame penkmetėje suteikė daug naujos ir įdomios medžiagos iš visų respublikos regionų. Visa medžiaga pateko į Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejų, kurio archeologijos skyriaus fondai pasipildė — virš 17 000 mezolito ir neolito eksponatų.

Tyrinėta 18 akmens amžiaus paminklų. Be to, žvalgomųjų ekspedicijų metu respublikos teritorijoje per tą patį laikotarpį užregistruoti 45 nauji akmens amžiaus paminklai.

Lietuvos TSR MA Istorijos institutas tyrinėjo (vadovė ist. dr. R. Rimantienė): Margių I, Margių II, (Varėnos raj.) ir Nidos (Neringa) akmens amžiaus gyvenvietes; (vadovas A. Girininkas) — Pasienių I (Vilniaus raj.) stovyklavietę, Jaros I, Jaros II (Anykščių raj.), Pakretuonės I, Žemaitiškės I, Žemaitiškės II ir Kretuono I gyvenvietes (Švenčionų raj.). Kasinėjimus vykdė ir Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejas (vadovas A. Butrimas): tyrinėta Širmės kalno I, Širmės kalno III stovyklavietė ir Širmės kalno IV, Daktariškių I gyvenvietės (Telšių raj.). Tyrinėjant šiuos akmens amžiaus paminklus, dirbo ir kiti Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejaus vyr. moksl. bendradarbiai: O. Bagušienė, E. Griciuvienė, V. Aleksiejūnas įvairiais metais kaip atskirų perkasų tyrimų vadovai arba radinių konservatoriai.

Ši paroda skirta parodyti, kiek ir kokios vertinimos akmens amžiaus medžiagos sukaupta muziejaus

fonduose per X-ajį penkmetį ir ist. dr. R. Rimantienės 60-čio ir darbo 40-čio suakties proga, nes visi akmens amžiaus paminklai tyrinėti jai betarpiskai vadovaujant arba konsultuojant. R. Rimantienė daug prisiėjo moksliniai patarimais ir ruošiant naują (1977 m.) akmens amžiaus ekspoziciją Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejuje.

1976—1980 metais tyrinėtos trys mezolitinės stovyklos: Margių II, Pasienių I ir Širmės kalno III.

Pasienių I stovykla (Vilniaus raj. Buivydiškių apyl.), tyrinėta 1979 m. Stovykla yra ant pirmos Neries terasos pakraščio. Ištirtame 20 m² plote aptiktas 10—20 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta virš 300 titnaginių dirbinių. Didžiausią inventoriaus dalį sudarė skaldytiniai (pav. 1:15) ir jų dalys, réžtukai (pav. 1:9—11) gremžtukai (pav. 1:2—5), grandukai (pav. 1:6), kirveliai (pav. 1:7). Stovykloje aptikta peilių (pav. 1:8), lancetinių antgalių (pav. 1:1), siaurų skelčių (pav. 1:14), žeberklų ašmenėlių, daug skelčių su īgaubomis šonuose (pav. 1:12—13). Pasienių I stovykla datuotina mezolito laikotarpiu.

Margių II stovykla (Varėnos raj. Margių km.). Tyrinėta 1980 m. Stovykla yra nusausinto Dubos ežero šiauriniame krante (kairėje buv. upelio). Ištirtame 150 m² plote 10—15 cm storio kultūriniam sluoksnyje aptikta daug kirvelių (pav. 2:21—22), gremžtukų (pav. 2:14—18), réžtukų (pav. 2:20), trapecių (pav. 2:11—13), lancetinių (pav. 2:6—10), episvidrinių (pav. 2:1—5) antgalių, kūginių skaldy-

tinių (pav. 2:23—25). Stovykla priklauso mezolitiui Nemuno kultūrai. Be to, Margių II stovyklos kultūriame sluoksnyje aptikta vėlyvojo neolito dirbinių ir židinys. Tyrinėtame plote mezolito ir neolito laikotarpių sluoksniai stratigrafiškai neišsiskyrė. Čia aptikta vėlyvajam neolitui būdingos brūksniuotos keramikos, titnaginių širdinių strėlių antgalių, glūdintų kirvelių nuoskalų.

Sirmės kalno III stovykla. (Telšių raj. Janapolės apyl.), tyrinėta 1979 m. Stovykla yra buvusio Biržulio ežero šiaurinėje pakrantėje. Apatiniame 20—30 cm storio kultūriame sluoksnyje aptikta lance-tinių antgalių (pav. 3:1—5), žeberklų ašmenelių (pav. 6—10) rėžtukų (pav. 3:20—22), gremžtukų (pav. 3:11—16), grąžtelius (pav. 3:18—19), skaldytinių (pav. 3:17), kitų specialių paskirties dirbinių (pav. 3:23—24), būdingų Lietuvos vėlyvojo mezolito laikotarpiui. Išsiskiriančiam kultūriame sluoksnyje aptikta vėlyvojo neolito gyvenvietės liekanų, kurių tarpe kartu su virveline keramika rasta daug titnaginių dirbinių: trikampių strėlių antgalių, kaltelių, gremžtukų, grandukų.

1976—1980 metais tyrinėtojų pagrindinis démesys buvo sutelktas į neolitines gyvenvietes, kurių ištirita 15. Parodoje eksponuojama 10 tyrinėtų gyvenviečių medžiaga.

Nidos gyvenvietė tyrinėta 1974—1978 metais.¹ Pagal tyrinėjimo apimtį (4600 m^2) ir radinių skaičių tai didžiausias akmens amžiaus paminklas Pabaltijoje. Per penkis tyrinėjimų sezonus surinkta virš 100.000 virvelinės keramikos puodų šukiu, apie 600 akmens, apie 1300 titnaginių ir daugiau nei 80 gintarinių dirbinių. Gyvenvietėje aptikti radiniai, židiniai, pastatų liekanos suteikia daug naujų duomenų ir tampa etaloniniu paminklu tyrinėjant neolito pabaigos Pamarių (Žucevo) kultūrinę grupę. Parodoje eksponuojami būdingesni Nidos virvelinės kerami-

kos (pav. 4, 5, 6, 7, 8) titnaginių (pav. 9), akmeninių (pav. 10, 11), gintarinių (pav. 12) dirbinių pavyzdžiai, antropomorfiniai atvaizdai (pav. 31 ir iliustruota katalogo viršelyje).

Margių I gyvenvietė (Varėnos raj. Margių km.) tyrinėta 1980 metais šiaurės vakarinėje nusausinto Dubos ežero pakrantėje. 385 m^2 plote aptikta dviejų laikotarpių gyvenvietė. Viduriniam neolitui priklausė du židiniai. Rasta tinklo įraizom puoštos keramikos ir titnaginių strėlių antgalių (13:1—3), gremžtukų (13:4—5), akmeninis kabutis (13:6), peilių (13:7—9), kirvelių (13:10—13), skaldytinių (13:14). Dirbiniai būdingi viduriniajam Nemuno kultūros etapui. Vėlyvajam neolitui priklausė trys židiniai. Keramika virvelinė. Titnaginių dirbinių tarpe buvo strėlių antgalių, peilių. Dirbiniai būdingi vėlyvajai Nemuno kultūrai.

Sirmės kalno I gyvenvietė. (Telšių raj. Janapolės apyl.) tyrinėta 1978—1979 metais. Atidengtame 544 m^2 plote aptiktas 10—25 cm storio kultūrinis sluoksnis. Rasta 10 židinių, daugiau kaip 3000 titnaginių dirbinių, nuoskalų ir žaliavos, gremžtukų (pav. 14:8—20), grandukų (pav. 14:29—33), kaltelių (pav. 14:27—28), lancetinių (pav. 14:5—7) ir trapecinių strėlių antgalių, skaldytinių (pav. 14:1—2) žeberklų ašmenelių (pav. 14:21—25), grąžtelius (pav. 14:26), skelčių (pav. 14:3—4), specialios paskirties dirbinių (14:34). Titnaginiame inventoriuje daug mikrodirbinių (pav. 14:19—21). Rastos tik kelios puodų šukėlės. Dirbiniai būdingi neolito laikotarpiui.

Daktariškių I gyvenvietė (Telšių raj., Janapolės apyl.) tyrinėta 1980 metais. 532 m^2 plote, 20—40 storio kultūriame sluoksnyje rasta vėlyvajam neolitui būdingų židinių, stulpaviečių, Narvos tipo (pav. 15:1—10) ir virvelinės (pav. 15:11—14) keramikos bei titnaginių dirbinių: gremžtukų (pav. 16:23—28), grandukų (pav. 16:21), trapecinių (pav. 16:11—14), širdinių (pav. 16:3—4, 10), lancetinių (pav. 16:6—9), ir rombinių (pav. 16:5), strėlių ant-

¹ Parodoje eksponuojama tik 1976—1978 m. rasta medžiaga, 1974—1975 m. radiniai yra pastovioje ekspozicijoje.

galių, peilių (pav. 16:15,22), ietigalių (pav. 16:1—2), réžtukų (pav. 16:16—18), grąžtelių (pav. 16:19—20), įtveriamasis kirvelis (pav. 17:3).

Be to, Janapolės apylinkėse aptikta nemaža atsiktinių dirbinių: titnaginis kirvelis (pav. 17:1), trikampio pjūvio ietigalis su smulkiomis užbarzdėlėmis (pav. 17:2), raginis kirvis glūdintais ašmenimis su skyle kotui (pav. 17:5) ir laivinis baltiškas kovos kirvis (pav. 17:4).

Jaros I gyvenvietė (Anykščių raj. Svėdasų apyl. Jotkoniu km.) tyrinėta 1976 metais. 468 m^2 plote, 24—40 cm storio kultūriame sluoksnyje aptikta dviejų laikotarpiai radinių. Ištirti du židiniai ir rasta vidurinio neolito Narvos tipo keramikos (pav. 18:1—2), trapecinių, lancetinių ir trikampių strėlių antgalių, gremžtukų, kirvelių, grandukų, ylų, peilių. Vėlyvojo neolito laikotarpio kultūrinis sluoksnis stratigrafiškai neišsiskyrė. Jam priklausė 1 židinys, kuriame aptikta virvelinės keramikos (pav. 18:6—10), rombinių, trikampių strėlių antgalių, gremžtukų, grandukų, ylų, kirvelių bei peilių.

Jaros II gyvenvietė (Anykščių raj. Svėdasų apyl. Jotkoniu km.) tyrinėta 1976 metais. 334 m^2 plote kultūriame sluoksnyje buvo 6 židiniai su būdingu viduriniams neolitui Narvos tipo inventoriumi: keramika (pav. 18:3—5), titnaginiai trikampiai ir lancetiniai strėlių antgaliai, gremžtukai, grandukai, kirveliai, peiliai, skiltuvais.

Pakretuonės I gyvenvietė (Švenčionių raj. Švenčionelių apyl. Pakretuonės km.) tyrinėta 1977 metais. 412 m^2 ploto gyvenvietė buvo dviejų laikotarpiai. Viduriniams neolitui priklausė 7 židiniai, Narvos tipo keramika, gremžtukai, grandukai, peiliai, kūginiai skaldytiniai. Šio kultūrinio sluoksnio storis 10—27 cm. Gyvenvietės vėlyvojo neolito kultūrinis sluoksnis siekė 10 cm. Jame aptiktas vienas židinys, virvelinės keramikos, trikampių strėlių antgalių, gremžtukų, grandukų, skobtelių, peilių.

Žemaitiškės I gyvenvietė (Švenčionių raj. Švenčionelių apyl., Rėškutėnų km.) tyrinėta 1978—1979 metais. 736 m^2 plote aptikti 2 kultūriniai sluoksniai: viršutinis — virvelinės keramikos kultūros (2—24 cm storio) ir apatinis Narvos kultūros (2—30 cm storio). Virvelinės keramikos laikotarpio gyvenvietė buvo aptverta trijų eilių tvora. Be virvelinės keramikos šiame sluoksnyje rastas akmeninis įtveriamasis kirvis, akmeninių pasvarų, titnaginių trikampių strėlių antgalių, gremžtukų, grandukų, kaulinių bei raginių dirbinių: kūginų strėlių antgalių (pav. 19:3—4), ietigalių (pav. 19:8), eglutės formos žeberklų (pav. 21:11), vienašonių retomis užbarzdomis žeberklų (pav. 24:1,3), kaulinių ir gintarinių kabučių (pav. 23:9—10,14). Narvos kultūros sluoksnyje daug keramikos ir kaulinių bei raginių dirbinių: žeberklų (pav. 24:1,3), antgalių (pav. 19:8), kapliukų (pav. 27:7), kaltelių (pav. 27:2), īrankių keramikai papuošti (pav. 22:3), Abu gyvenvietės kultūriniai sluoksniai priklauso vėlyvojo neolito laikotarpiui.

Žemaitiškės II gyvenvietė (Švenčionių raj. Švenčionelių apyl. Rėškutėnų km.) tyrinėta 1979—1980 metais. Atkastame 192 m^2 ploto kultūriame sluoksnyje (5—35 cm) rasta daugiau kaip 7000 Narvos tipo keramikos (pav. 26) šukių, 40 titnaginių dirbinių, trikampių strėlių antgalių, gremžtukų, grandukų, 150 kaulinių ir raginių dirbinių: antgalių (pav. 19:1—2,5—7,9), ylų (pav. 20:1—3,7), durklų (pav. 20:8), kirvių (pav. 25:1—2,4—6,8), kirvis su žmogaus veidu (pav. 23:4), žvejybos īrankių (pav. 22:1, 4, 7; pav. 24:2, 4, 5, 7; pav. 29:1—2, 4, 6; pav. 21:2—10, 12—19), smeigtukų (pav. 23:6), papuošalų (pav. 23:1—3, 7—8, 11—13, 15—16), bei molinių verpstukų (pav. 28:8). Gyvenvietėje aptiktos dviejų stačiakampių pastatų liekanos. Dirbiniai būdingi Narvos kultūros vėlyvojo neolito laikotarpiui.

Kretuono I gyvenvietė (Švenčionių raj., Švenčionelių apyl., Rėškutėnų km.), tyrinėta 1978—1980 metais. 276 m^2 plote aptikti du kultūriniai sluok-

niai. Viršutinis — virvelinės keramikos kultūros ir apatinis — Narvos. Virvelinės keramikos kultūros sluoksnyje rasta daugiau kaip 2000 puodų šukių, 1500 titnaginių dirbinių, molinių verpstukų (pav. 28:4—7), vienas degintinis kapas urnoje. Narvos kultūros sluoksnyje rasta daugiau kaip 6000 puodų šukių, akmeninis kaplys (pav. 28:1), akmeninių kirvių (pav. 28:2—3), 90 kaulinių ir raginių dirbinių: strėlių antgalių (pav. 19:10; pav. 29:3,5), ylų (pav. 20:4—5), durklų (pav. 20:9—10), kaltų ir skobtelių (pav. 27:1, 3—6; 25:7), kirvių (pav. 25:9), žvejybos įrankių (pav. 22:6; pav. 21:1; pav. 24:5, pav. 29:3,5), smeigtukų (pav. 23:5) ir keletas titnaginių

dirbinių: lancetinių, trikampių, trapecinių antgalių; gremžtukų, réžtukų. Tame pačiame sluoksnyje rasti 6 griautiniai kapai (pav. 30), iš kurių 4 su įkapėmis (pav. 19:9—10). Gyvenvietė ir kapai priklauso vėlyvojo neolito laikotarpiui.

Ivairi ir gausi akmens amžiaus gyvenviečių medžiaga, papildžiusi Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejaus fondus, įgalina giliau pažvelgti į kultūrinius ir etninius procesus, vykusius Lietuvos teritorijoje mezolito ir neolito laikotarpiais, papildo mūsų žinias apie mezolitinės bei neolitinės Nemuno, neolitinės Narvos, Pamarių (Žucevo), kultūrų gyventojų ūkinį, visuomeninį ir dvasinį gyvenimą.

НОВЕЙШИЕ МАТЕРИАЛЫ КАМЕННОГО ВЕКА
(1976—1980)
(каталог отчетной выставки)

Резюме

Памятники каменного века в X пятилетке исследовались в разных регионах Литвы. Фонды Музея истории и этнографии Литовской ССР пополнились более чем 17.000 экспонатами из 18 памятников каменного века. На выставке показан материал из 3 мезолитических стоянок: Пасиенай I, Маргай I и Ширмес калнас III и 10 неолитических поселений: Нида, Маргай I, Ширмес калнас I, Дактаришкэ I, Яра I, Яра II, Пакретуоне I, Жемайтишкэ I, Жемайтишкэ II и Кретуонас I. На выставке экспонируется одно и 6 погребений с трупоположением из неолитического поселения нарвской культуры Кретуонас I. Сведения о мезолитической неманской, неолитической-неманской, приморской (жуцевская) и нарвской культурах пополнились многочисленными материалами, которые позволяют более аргументированно интерпретировать хозяйственную и общественную жизнь людей каменного века в Литве, показать связи между отдельными культурами.

Раскопки велись институтом Истории АН Литовской ССР — под руководством докр. ист. н. Р. Римантене, А. Гирининкас и Музее истории и этнографии Литовской ССР — под руководством А. Бутримас. Кроме того в экспедициях участвовали и другие сотрудники музея: О. Багушене, Е. Грицовене, В. Алексеюнас.

Эта выставка посвящена показать сколько и какого материала каменного века скоплено в фондах музея за последнюю пятилетку и вместе с этим отметить докт. исторических наук Р. РИМАНТЕНЕ в связи с ее шестидесятилетием и сороколетием научной работы.

**DIE NEUESTEN FUNDE DER STEINZEITPERIODE
LITAUENS**
(1976—1980)
(Katalog der Ausstellung)

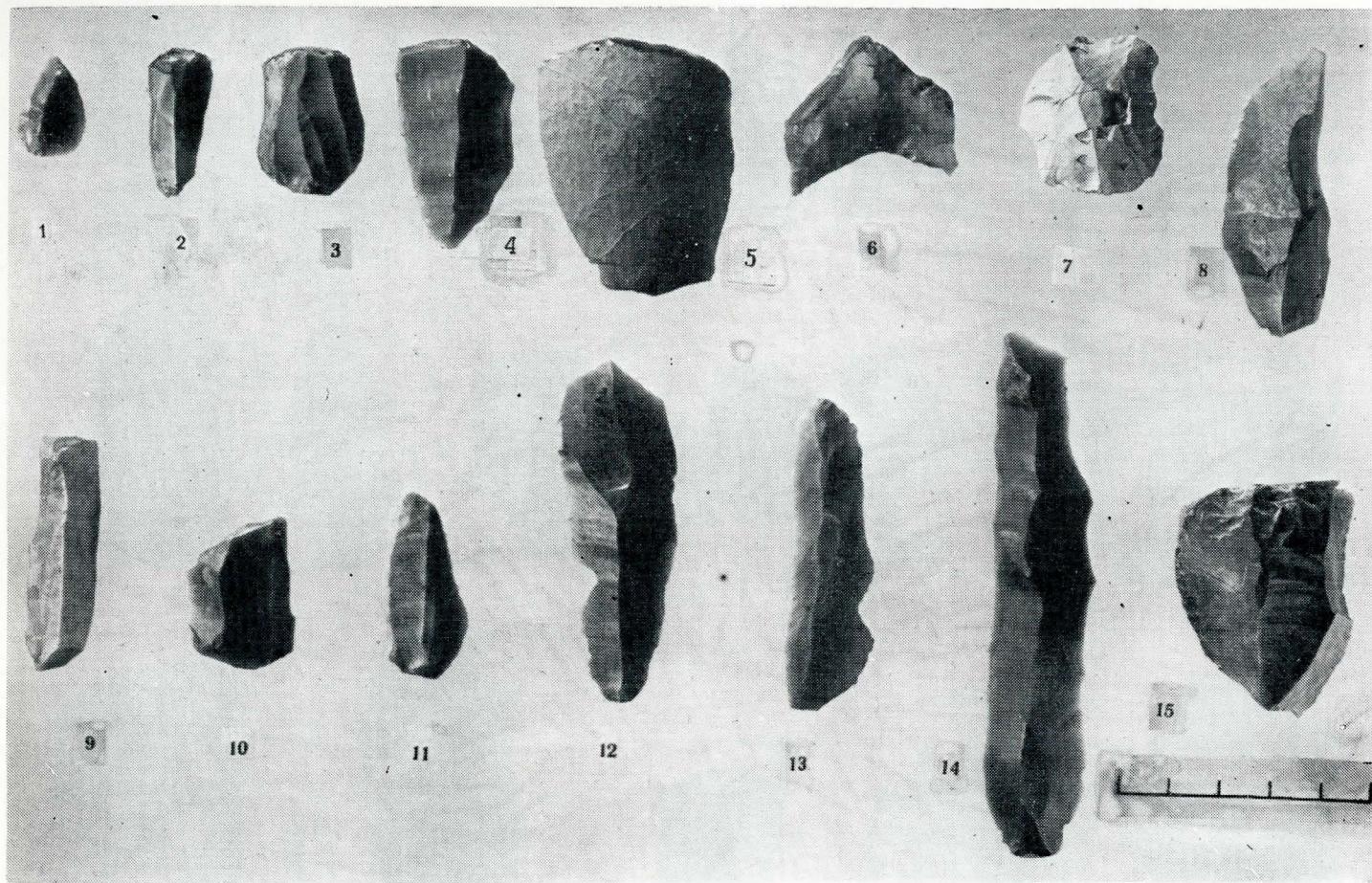
In Jahren 1976—1980 wurden Forschungen an Steinzeitdenkmälern in mehreren Gebieten Litauens durchgeführt. Dank dessen hat das Historisch-ethnographische Museum mehr als 17 Tausend Funde aus 18 Fundstellen der Steinzeit erworben. In der Ausstellung werden Funde aus drei mesolithischen Siedlungen- Pasieniai 1., Margai 2., und Širmės kalnas 3. -und aus zehn neolithischen Siedlungen- Nida, Margai 1., Širmės kalnas 1., Daktariškės 1., Jara 2., Pakretuonė 1., Žemaitiškė 2., Žemaitiškė 1., Kretuonas 1. ausgestellt.

Das neu erworbene Material hat unsere Kenntnisse über die Narwa—Neman- und die Haffküstenkultur vervollständigt und hat Anlaß gegeben zu einer mehr argumentierten Interpretation der Wirtschaft und des gesellschaftlichen Lebens der Bewohner Litauens in der Steinzeit zu sprechen und über die Beziehungen der einzelnen Kulturen zu einander zu deuten.

Die Forschungen wurden von dem Historischen Institut der Akademie der Wissenschaften der Litauischen SSR unter der Leitung Dr. R. Rimantienė und A. Girininkas und von dem Historisch-ethnographischen Museum der Litauischen SSR unter der Leitung des wissenschaftlichen Mitarbeiters A. Butrimas durchgeführt. Wissenschaftliche Mitarbeiter des Museums V. Aleksiejūnas, O. Bogušienė, E. Griciūvienė haben auch an den Forschungsarbeiten teilgenommen und die Funde konserviert.

Den größten Beitrag auf diesem Gebiete leistete Dr. R. Rimantienė. Anlässlich Ihres 60-jährigen Jubiläums und 40-jährigen Arbeitsjubiläums wird diese Ausstellung gewidmet.

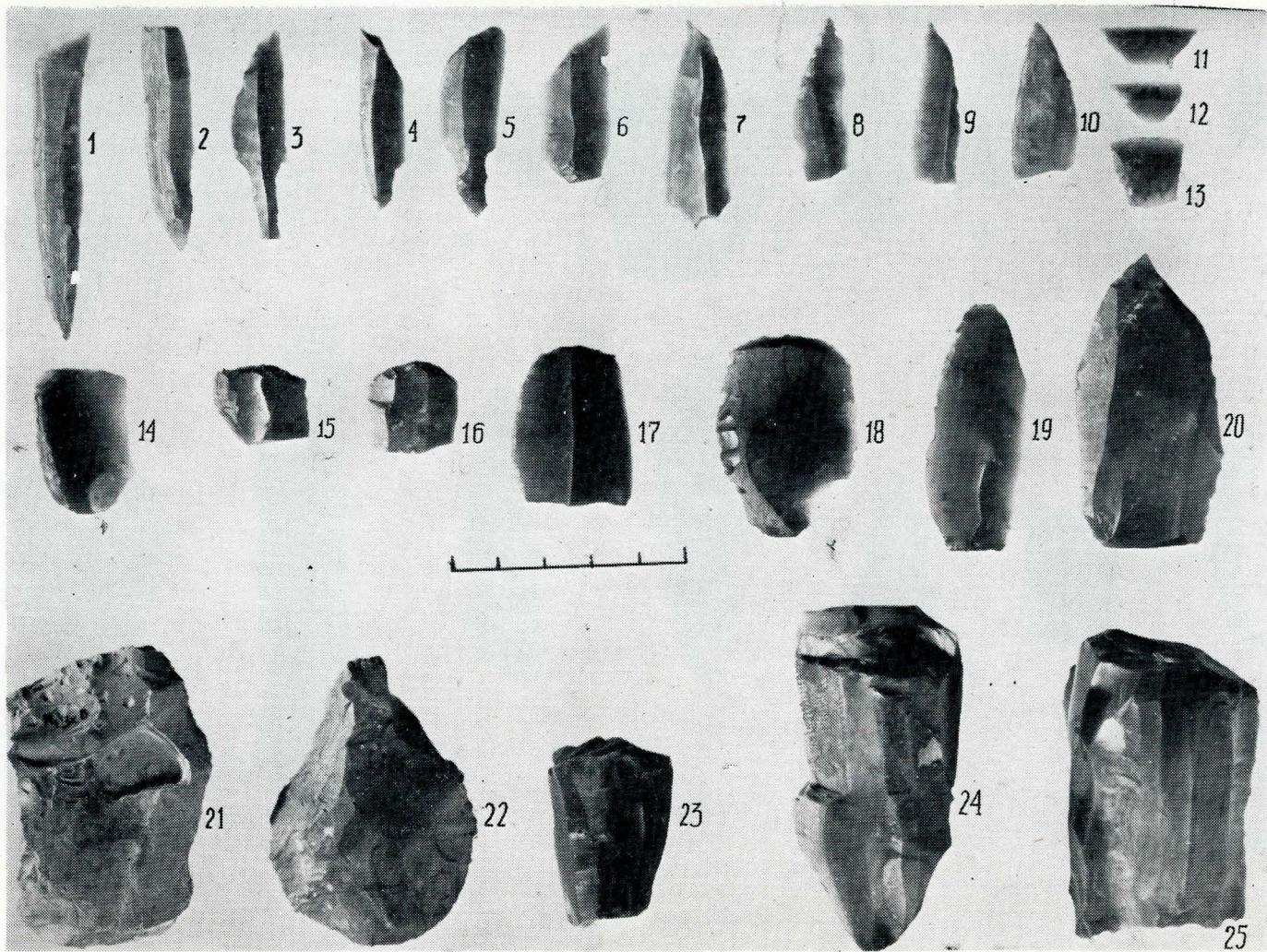
I L I U S T R A C I J O S

Pav. 1. Pasienių I stovykla. Mezolitas. Lancetinis antgalis (1), gremžtukai (2—5), grandukas (6), kirvelis (7), peilis (8), rėžtukai (9—11), specialūs dirbiniai (12—13), skeltė (14), skaldytinis (15).

Рис. 1. Стоянка Пасеняй I. Мезолит. Ланцетовидный наконечник стрел (1), скребки (2—5), скобель (6), топорик (7), нож (8), резцы (9—11), специальные изделия (12—13), пластика (14), нукус (15).

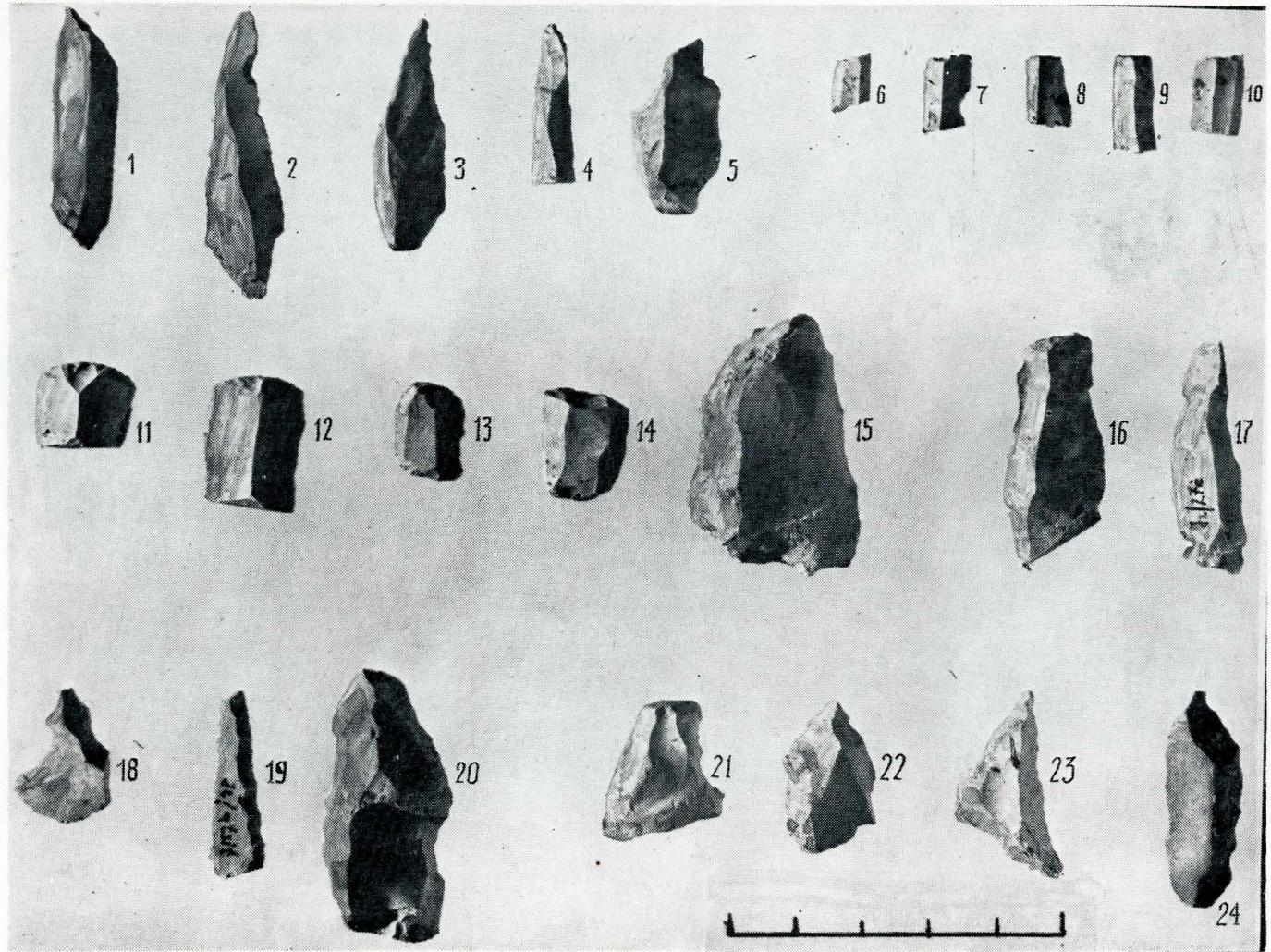
Abb. 1. Pasieniai, I. Mesolithikum. Feuersteinwerkzeuge.

Pav. 2. Margiai II stovykla. Mezolitas. Episvidriniai (1—5), lancetiniai (6—10), trapeciniai (11—13) antgaliai, gremžtukai (14—18), rėžtukai (19—20), kirveliai (21—22), skaldytiniai (23—25).

Рис. 2. Стоянка Маргай. Мезолит. Эпивидерские (1—5), ланцетовидные (6—10), трапециевидные (11—13) наконечники стрел, скребки (14—18), резцы (19—20), топорики (21—22), нуклеусы (23—25).

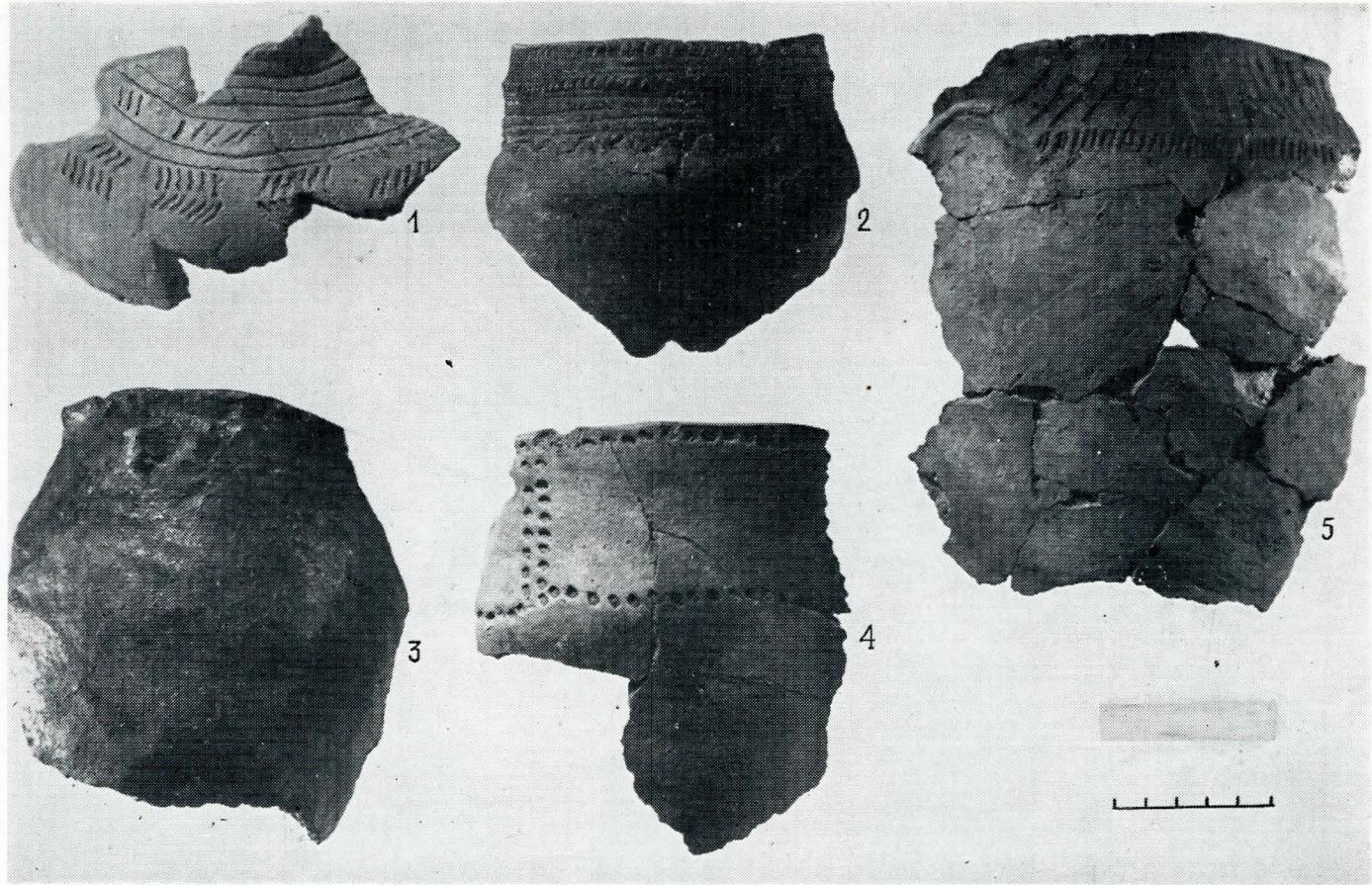
Abb. 2 Margiai II. Mesolithikum Feuersteinwerkzeuge.

Pav. 3. Širmės kalno III stovykla. Mezolitas. Lancetiniai antgaliai (1—5), žeberklų ašmenėliai (6—10), gremžtukai (11—16), retušuotos skeltės (17—20), rėžtukai (21—24).

Рис. 3. Стоянка Ширмес калнас III. Мезолит. Ланцетовидные наконечники стрел (1—5), вкладыши (6—10), стрепки (11—16), регутированные пластины (17—20), резцы (21—24).

Abb. 3. Širmės kalnas III. Feuersteinwerkzeuge. Mesolithikum.

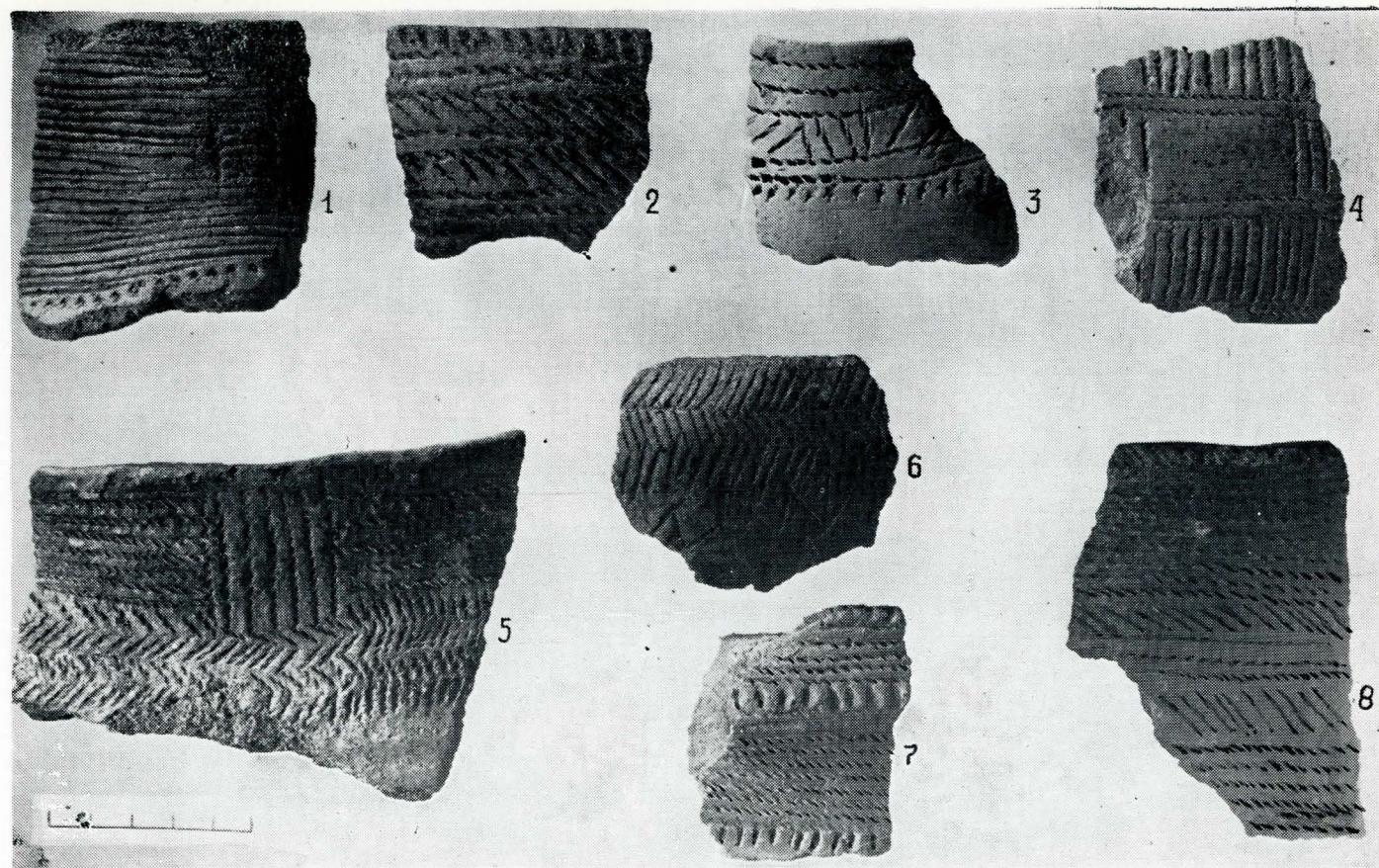
Pav. 4. Nida. Vėlyvasis neolitas. Virvelinė keramika: ornamentų motyvai.

Рис. 4. Поселение Нида. Поздний неолит. Шнуровая керамика: орнаментальные мотивы.

Abb. 4. Nida. Jungneolithikum. Schnurkeramikscherben.

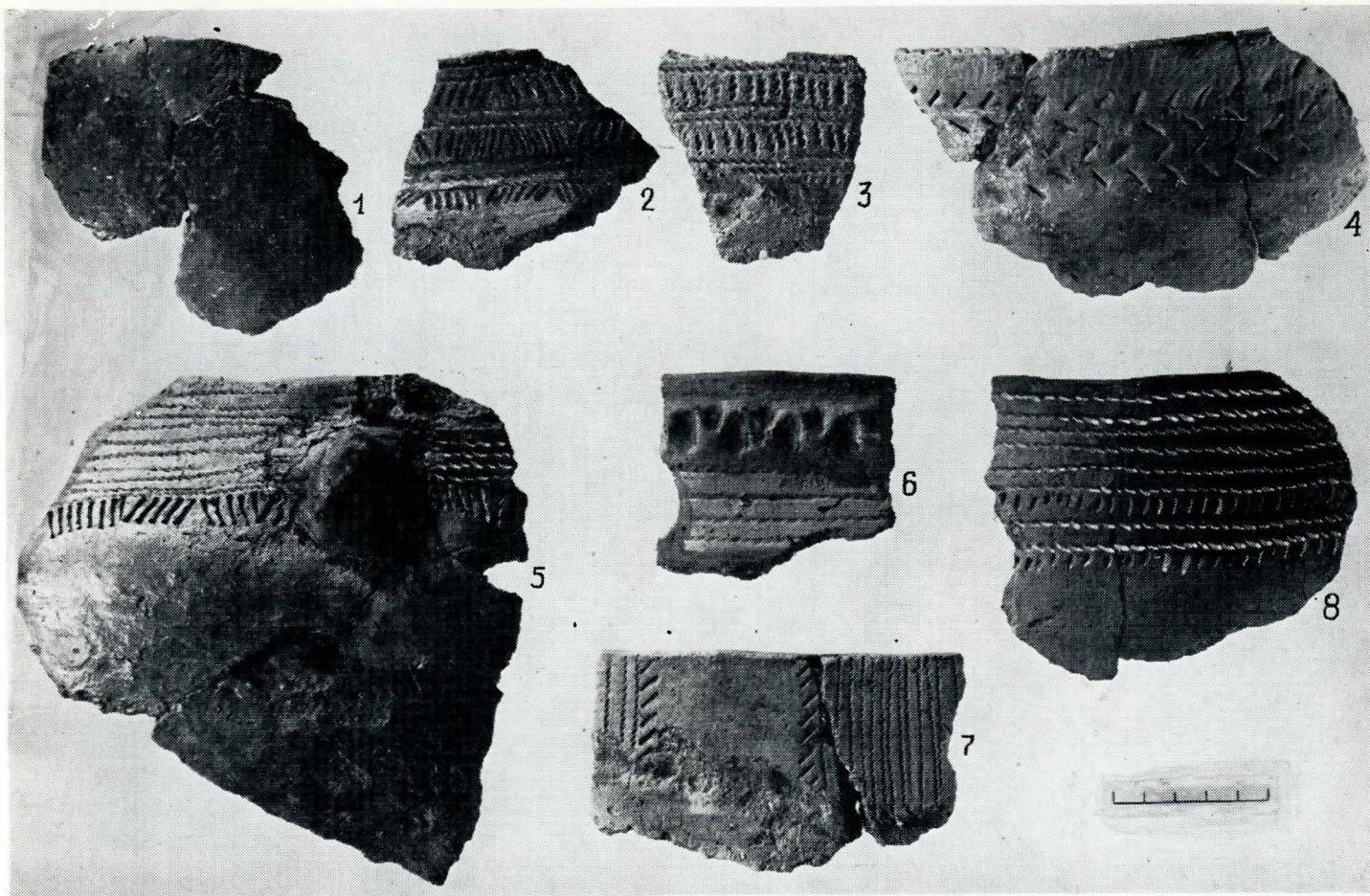
Pav. 5. Nida. Vélyvasis neolitas. Dubenéliai-lemputės.
Рис. 5. Поселение Нида. Поздний неолит. Миски-лампочки.
Abb. 5. Nida. Jungneolithikum. Warrnenförmige Schalen.

Pav. 6. Nida. Vélyvasis neolitas. Virvelinė keramika: virvelių ornamentų motyvai.

Рис. 6. Поселение Нида. Поздний неолит. Шнуровая керамика: орнаментальные мотивы.

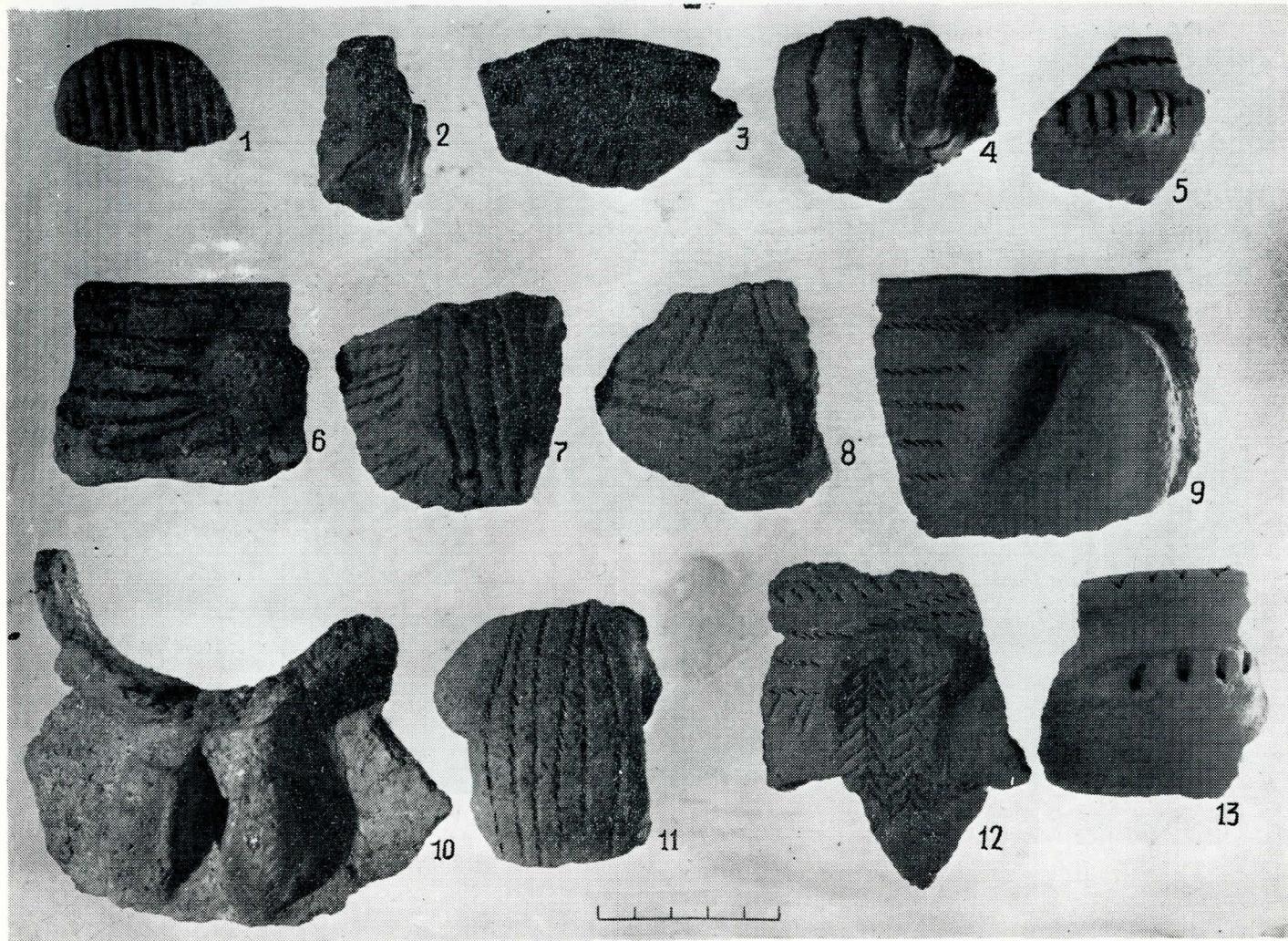
Abb. 6. Nida. Jungneolithikum. Schnurverziorungen.

Pav. 7. Nida. Vėlyvasis neolitas. Keramika, ornamentuota įvairiais motyvais.

Рис. 7. Поселение Нида. Поздний неолит. керамика орнаментированна разновидными мотивами.

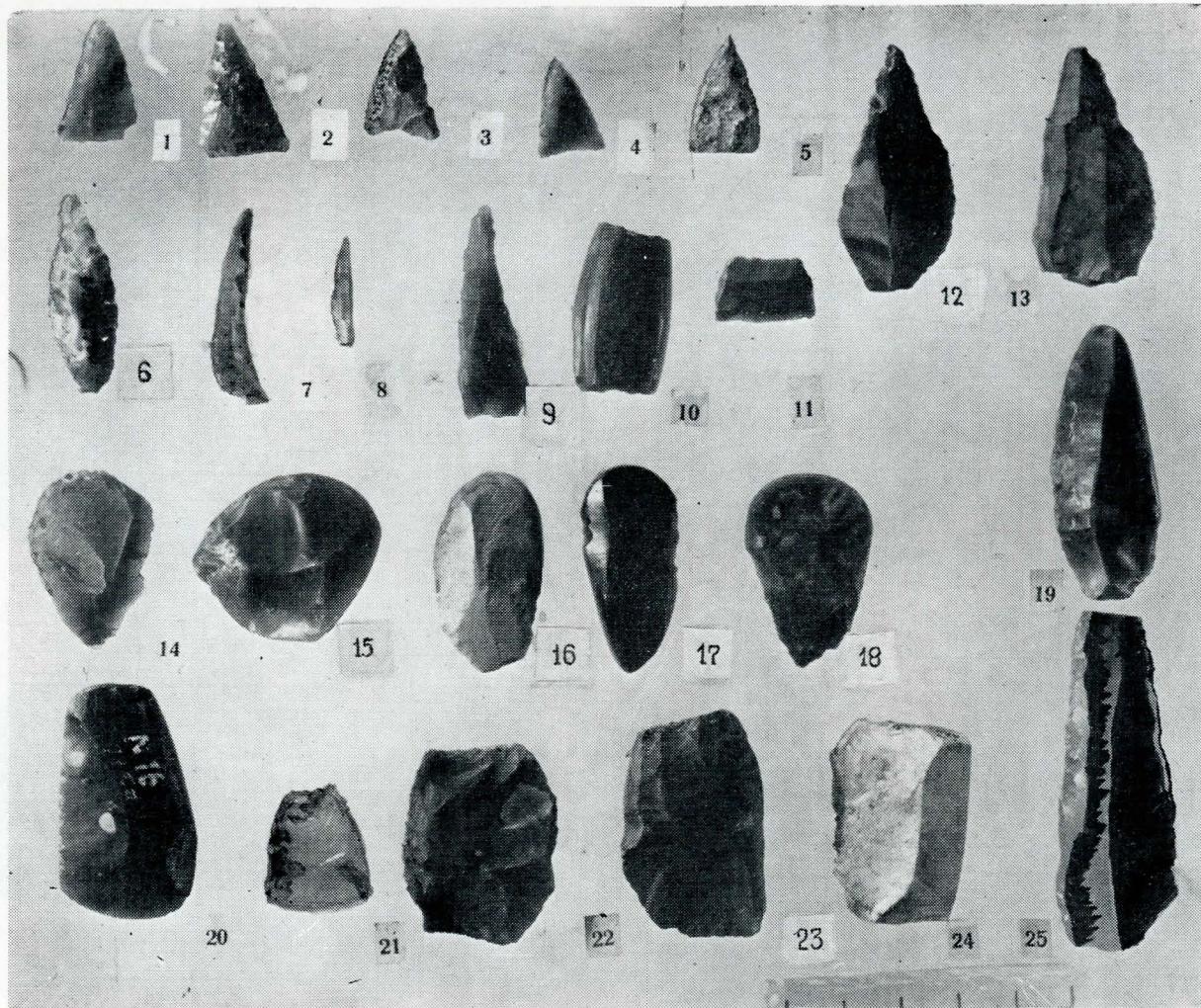
Abb. 7. Nida. Jungneolithikum. Auswahl etlicher verzierungsmotive.

Pav. 8. Nida. Vélyvasis neolitas. Virvelinė keramika. Ornamentuotos puodų ąselės.

Рис. 8. Поселение Нида. Поздний неолит. Шнуровая керамика. Орнаментированные ушки горшков.

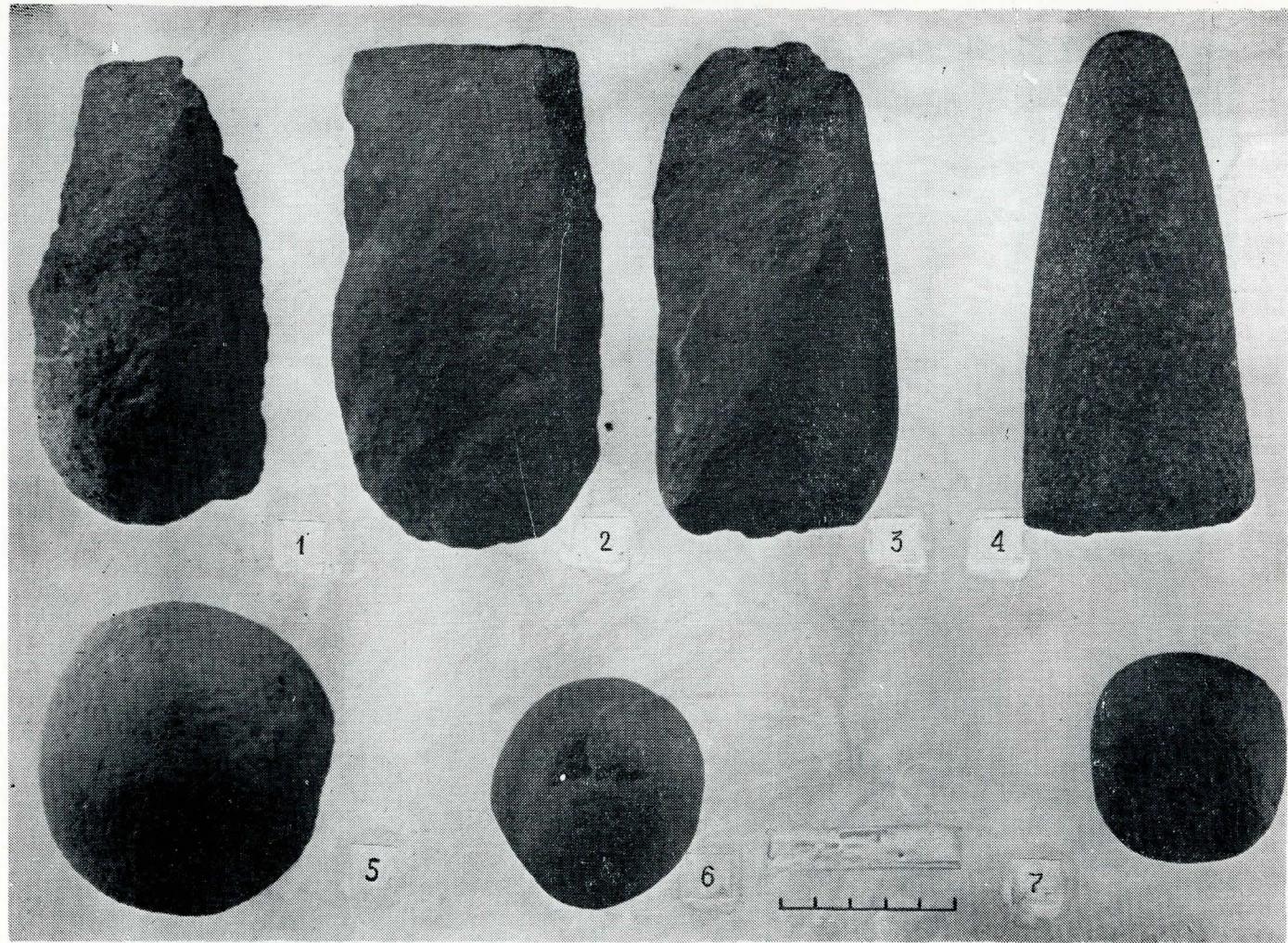
Abb. 8. Nida. Jungneolithikum. Die Schnurkeramik. Ornamentierte Tragevorrichtungen

Pav. 9. Nida, Vėlyvasis neolitas. Titnaginiai dirbiniai: trikampiai (1—5), lapo formos (6), trapezinis (11), strėlių antgaliai, ietigaliai (12—13), gražteliai (7—9), grandukas (10), gremžtukai (14—19), kirveliai (20—21), skobteliai (22—24), peilis (25).

Рис. 9. Поселение Нида. Поздний неолит. Кремневые изделия: треугольные (1—5), листовидный (6), трапециевидный (11), наконечники стрел, наконечники копий (12—13), сверлы (7—9), скобель (10), скребки (14—19), тапорики (20—21), стамески (22—24), нож (25).

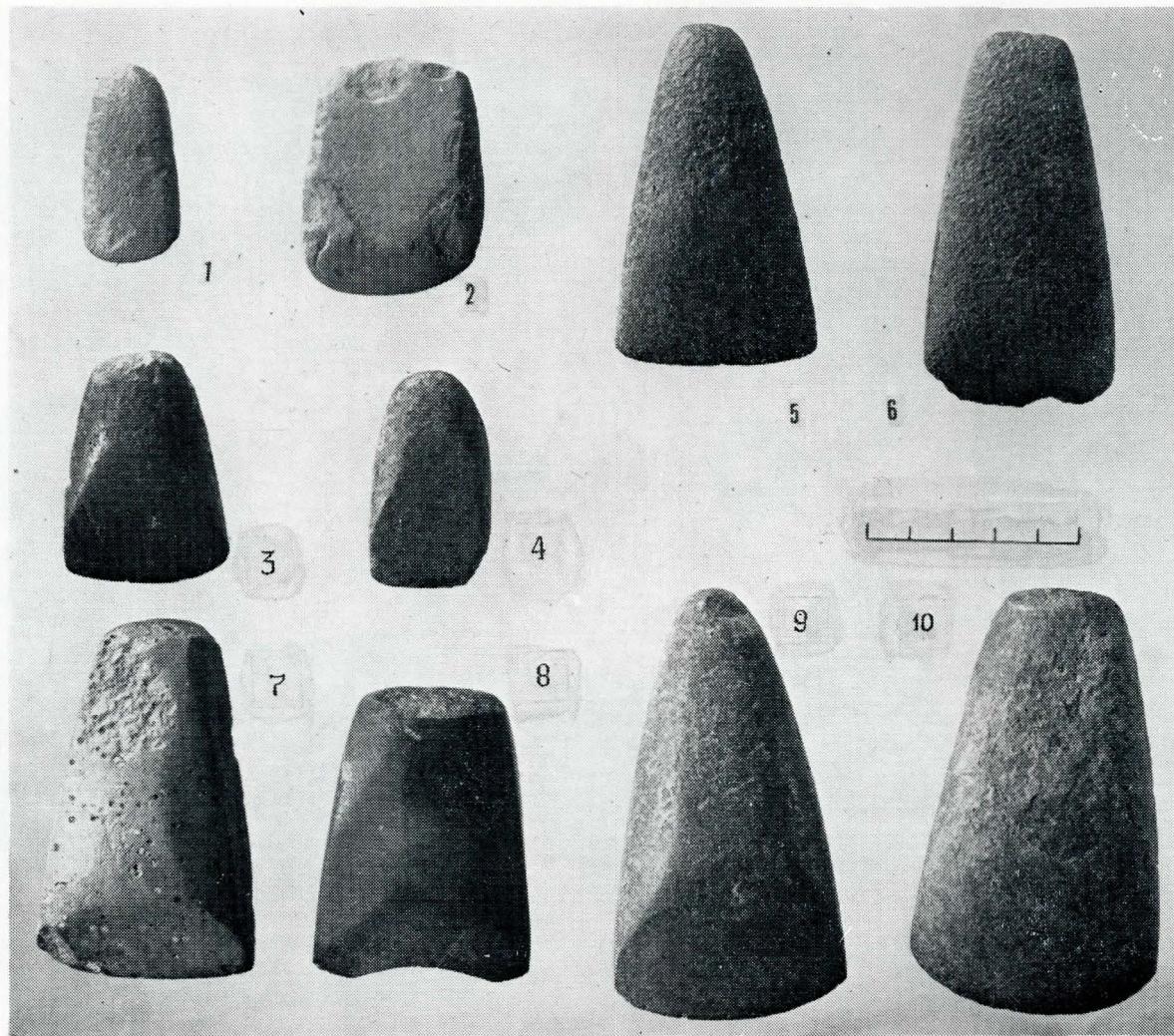
Abb. 9. Nida, Jungneolithikum. Feuersteinwerkzeuge.

Pav. 10. Nida. Vėlyvasis neolitas. Akmeniniai kapliai (1—4), rutuliai-trintuvai (5—7).

Рис. 10. Поселение Нида. Поздний неолит. Каменные мотыги (1—4), шары-растератели (5—7).

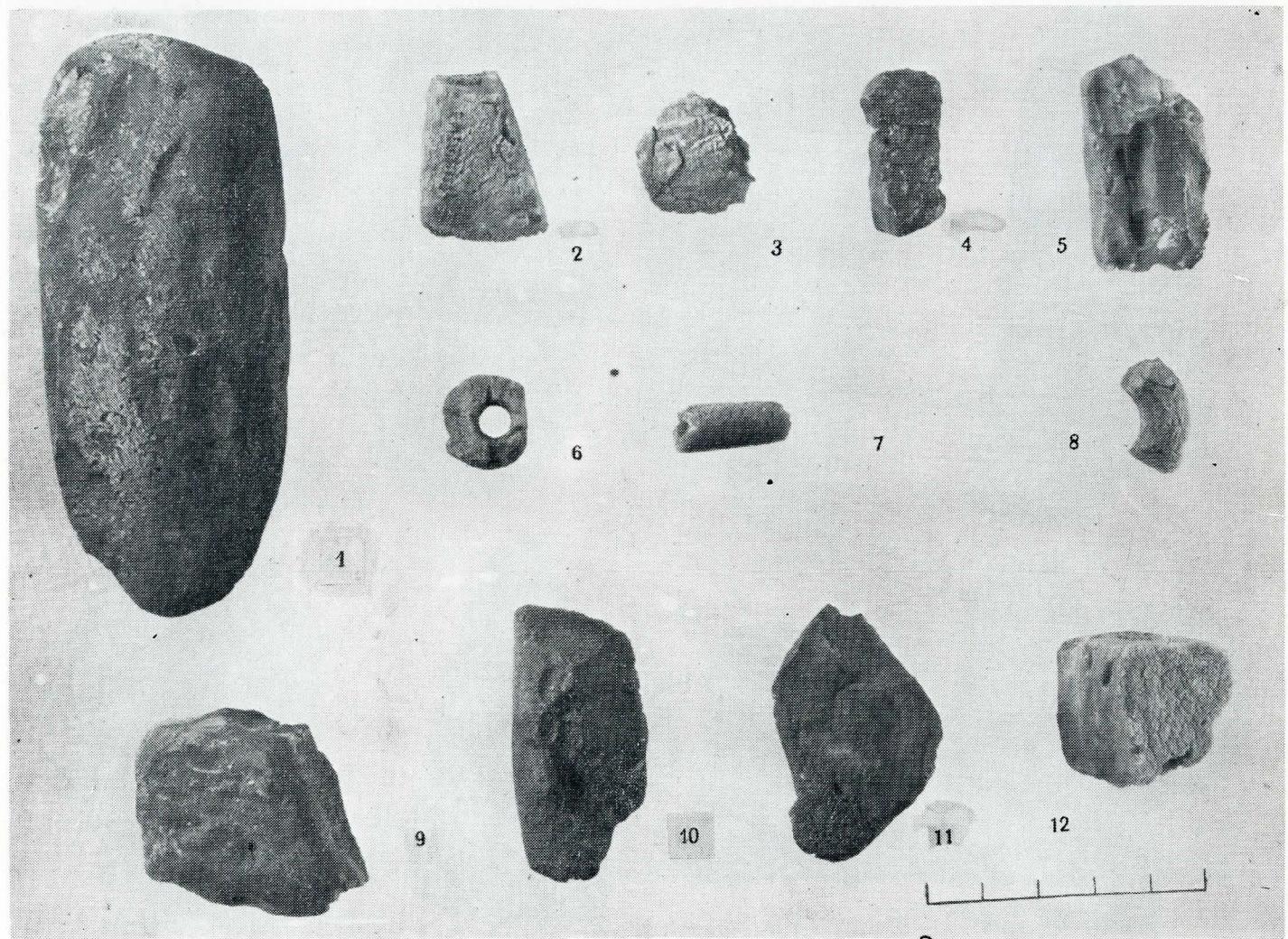
Abb. 10. Nida. Jungneolithikum. Steinhacken (1—4) und Reibsteine (5—7).

Pav. 11. Nida. Vėlyvasis neolitas. Akmeniniai įtveriamieji kirviai.

Рис. 11. Поселение Нида. Поздний неолит. Каменные топоры.

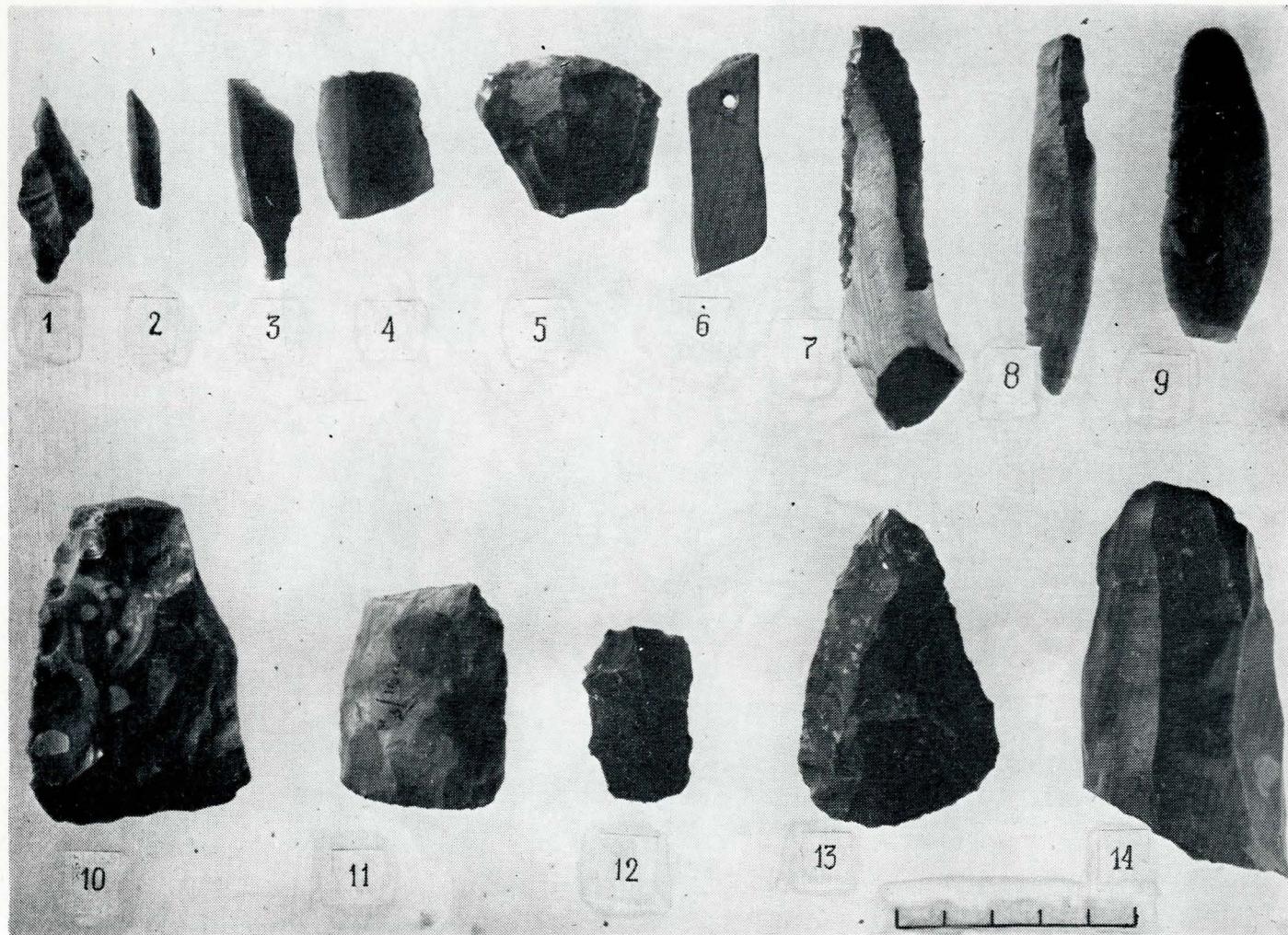
Abb. 11. Nida. Spätneolithikum. Die Steinbeile.

Pav. 12. Nida. Vėlyvasis neolitas. Gintariniai dirbiniai: kabučių ruošiniai (1—2), įvairių dirbiniai ruošiniai (3—5, 9—12), grandys-amuletai (6, 8), vamzdelinis karolis (7).

Рис. 12. Поселение Нида. Поздний неолит. Янтарные изделия: заготовки подвесок (1—2), заготовки разных изделий (3—5, 9—12), кольца-амулеты (6, 8), пронизь (7).

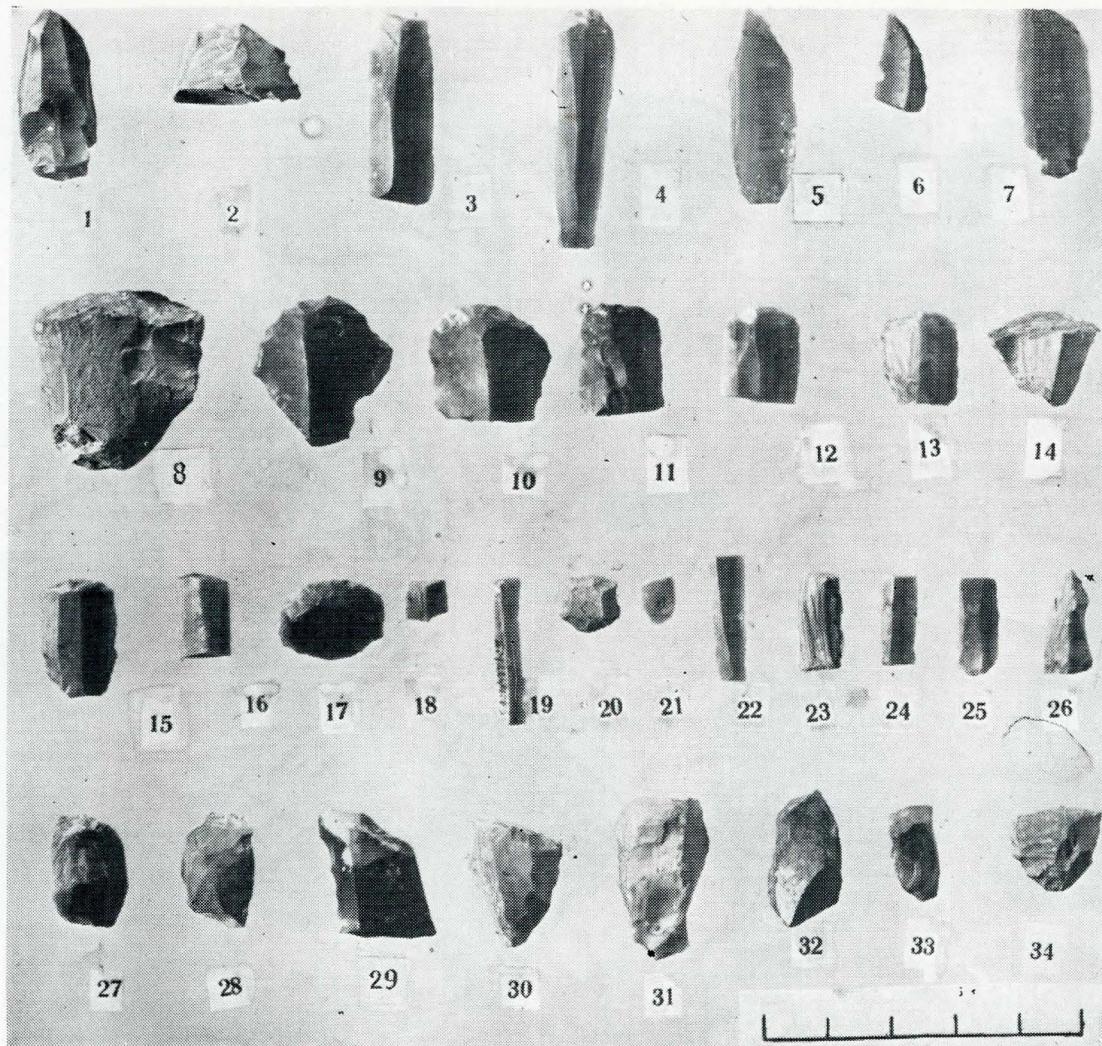
Abb. 12. Nida. Jungneolithikum Bernsteinschmuck.

Pav. 13. Margių I gyvenvietė. Neolitas. Titnaginiai dirbiniai: strėlių antgaliai (1—3), gremžtukai (4—5), peiliai (7—9), kirveliai (10—13), skaldytinis (14), akmeninis kabutis (7).

Рис. 13. Поселение Маргай I. Неолит. Кремневые изделия: наконечники стрел (1—3), скребки (4—5), ножи (7—9), топорики (10—13), нуклеус (14), каменная подвеска (7).

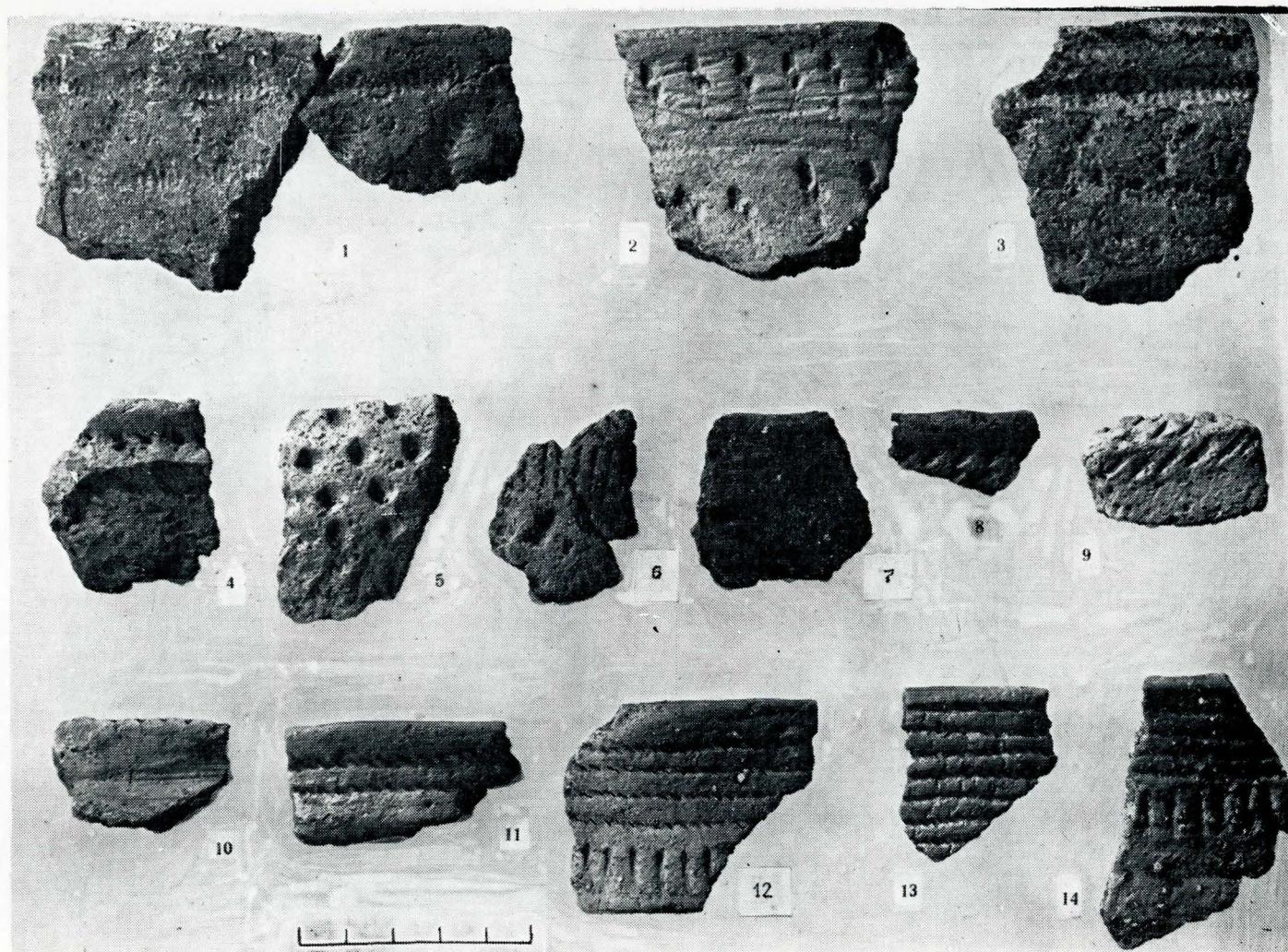
Abb. 13. Margiai I. Neolithikum. Feuersteinwerkzeuge.

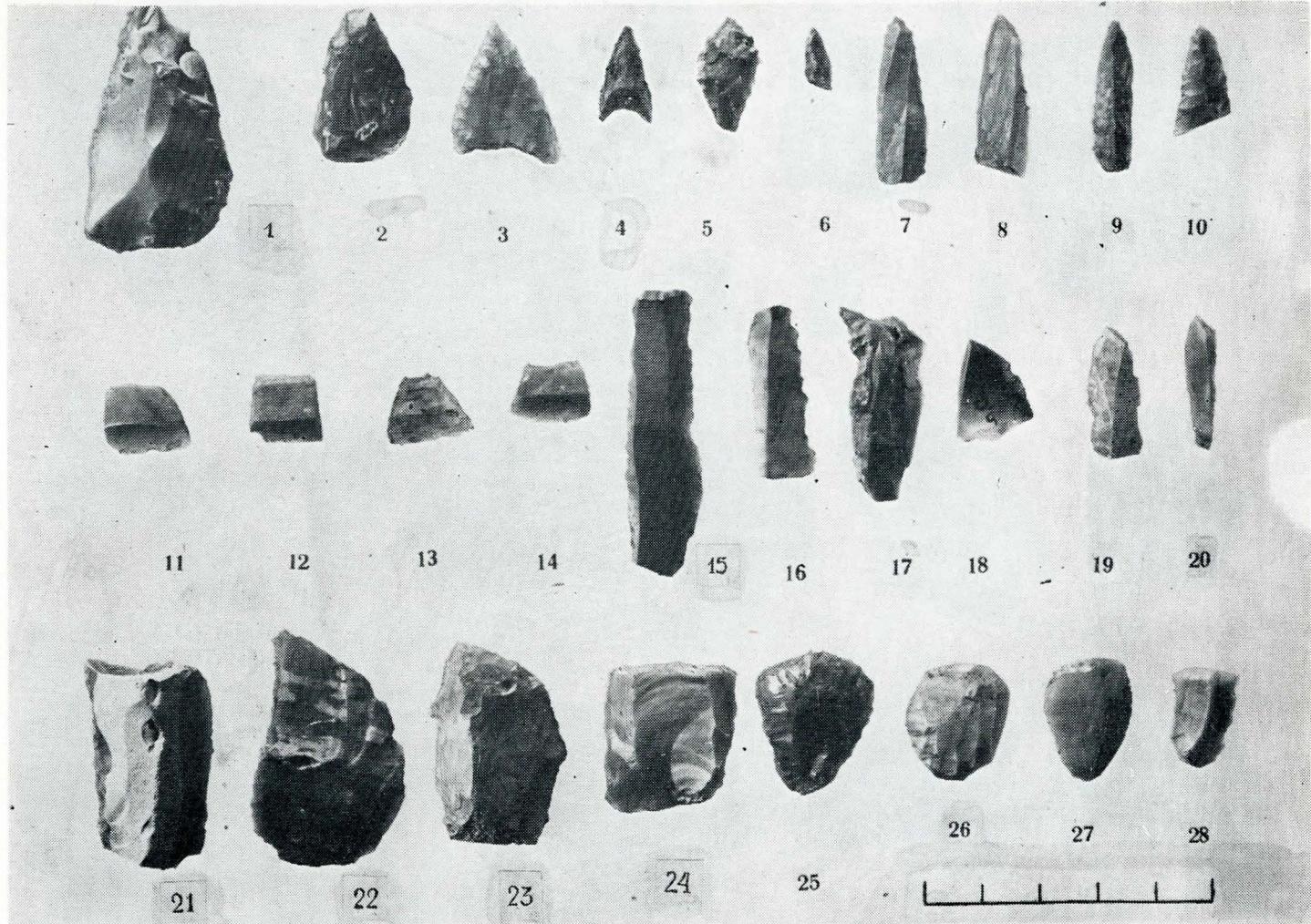
Pav. 14. Sirmės kalno I gyvenvietė. Neolitas. Titnaginiai dirbiniai: skaldytiniai (1—2), skeltės (3—4), lancetiniai strėlių antgaliai (5—7), gremžtukai (8—20), žeberklų ašmenėliai (21—25), grąžtelis (26), kalteliai (27—28), grandukai (29—33), specialios paskirties dirbinys (34).

Рис. 14. Поселение Ширмес калнас I. Неолит. Кремневые изделия: нуклеусы (1—2), пластины 3—4), ланцетовидные наконечники стрел (5—7), скребки (8—20), вкладыши (21—25), сверло (26), тесла (27—28), скобели (29—33), изделия специального назначения (34).

Abb. 14. Širmės kalnas I. Neolithikum. Feuersteinwerkzeuge.

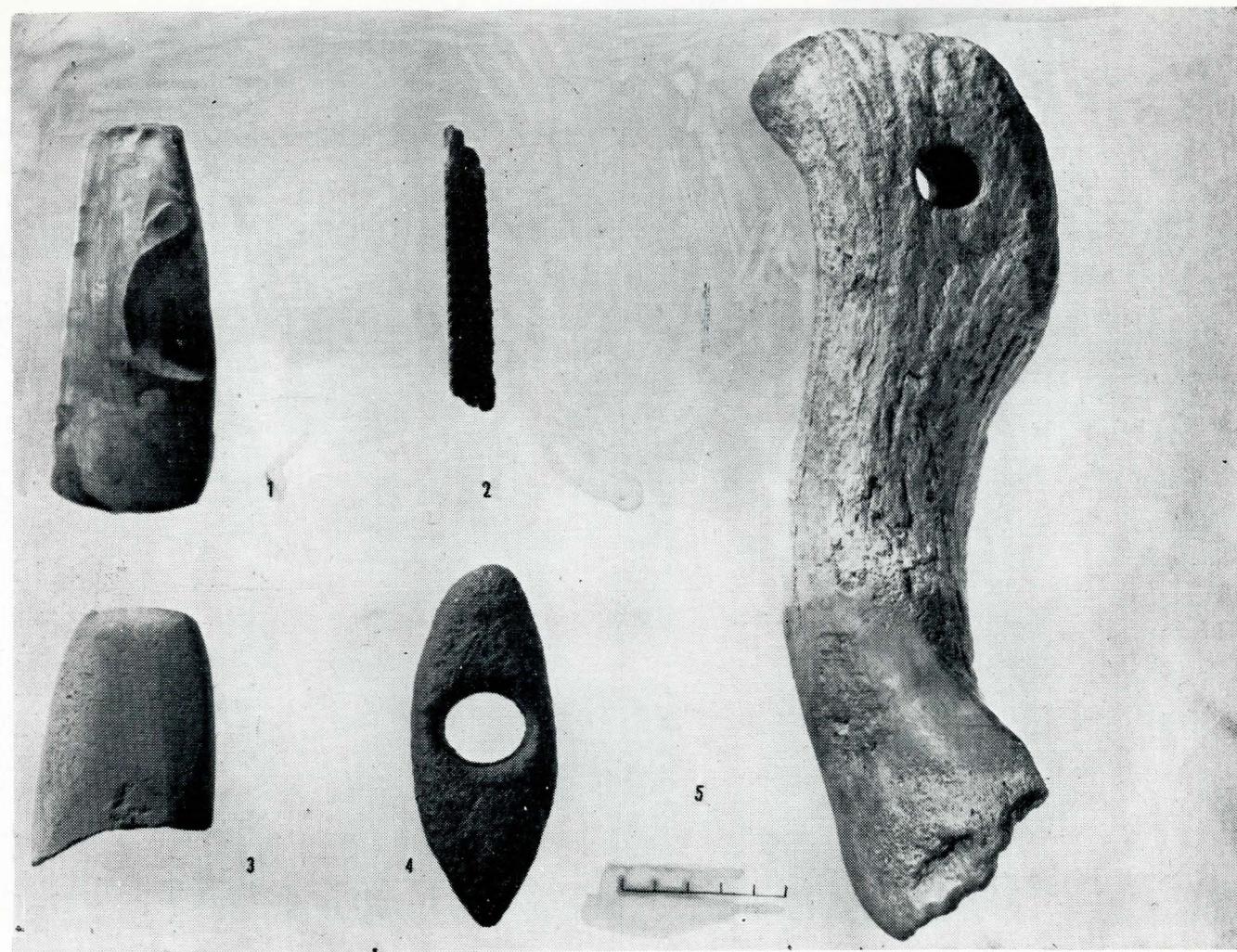
Pav. 15. Daktariškių I gyvenvietė. Neolitas. Narvos tipo (1—10) ir virvelinė (11—14) keramika.
 Рис. 15. Поселение Дактаришке I. Неолит. Нарвская (1—10) и шнуровая (11—14) керамика.
 Abb. 15. Daktariškés I. Neolithikum. Die Narwa (1—10) und die Schnurkeramik (11—14).

Pav. 16. Daktariškė I gyvenvietė. Neolitas. Titnaginiai dirbiniai: ietigaliai (1—2), trikampiai (3—4, 10), rombinis (5), lancetiniai (6—9), trapeciniai (11—14), strėlių antgaliai, peiliai (15, 22), rėžukai (16—18), grąžteliai (19—20), grandukas (21), gremžtukai (23—28).

Рис. 16. Поселение Дактаришке I. Неолит. Кремневые изделия: наконечники копьей (1—2), треугольные (3—4, 10), ромбовидный (5), ланцетовидные (6—9), трапециевидные (11—14) наконечники стрел, ножи (15—22), резцы (16—18), сверла (19—20), скобель (21), скребки (23—28).

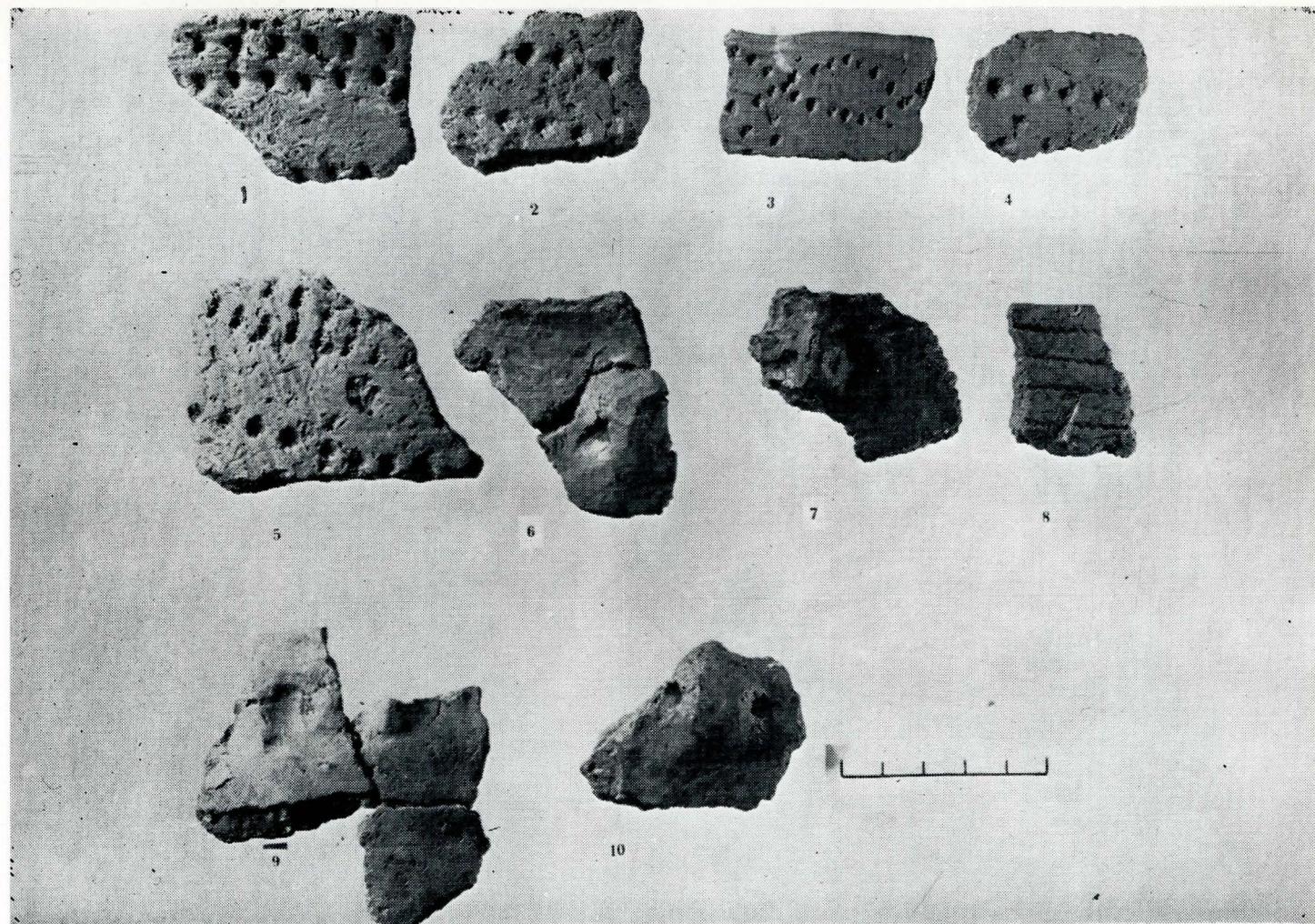
Abb. 16. Daktariškė I. Neolithikum. Feuersteinwerkzeuge.

Pav. 17. Janapolės apylinkė. Neolitas. Atsitiktiniai dirbiniai: titnaginis (1), akmeniniai (3—4), raginis (5), kirviai, kaulinis durklas (2).

Рис. 17. Окрестность Янаполе. Неолит. Случайные находки: кремневый (1), каменный (3—4), роговый (5) топоры, костяной кинжал (2).

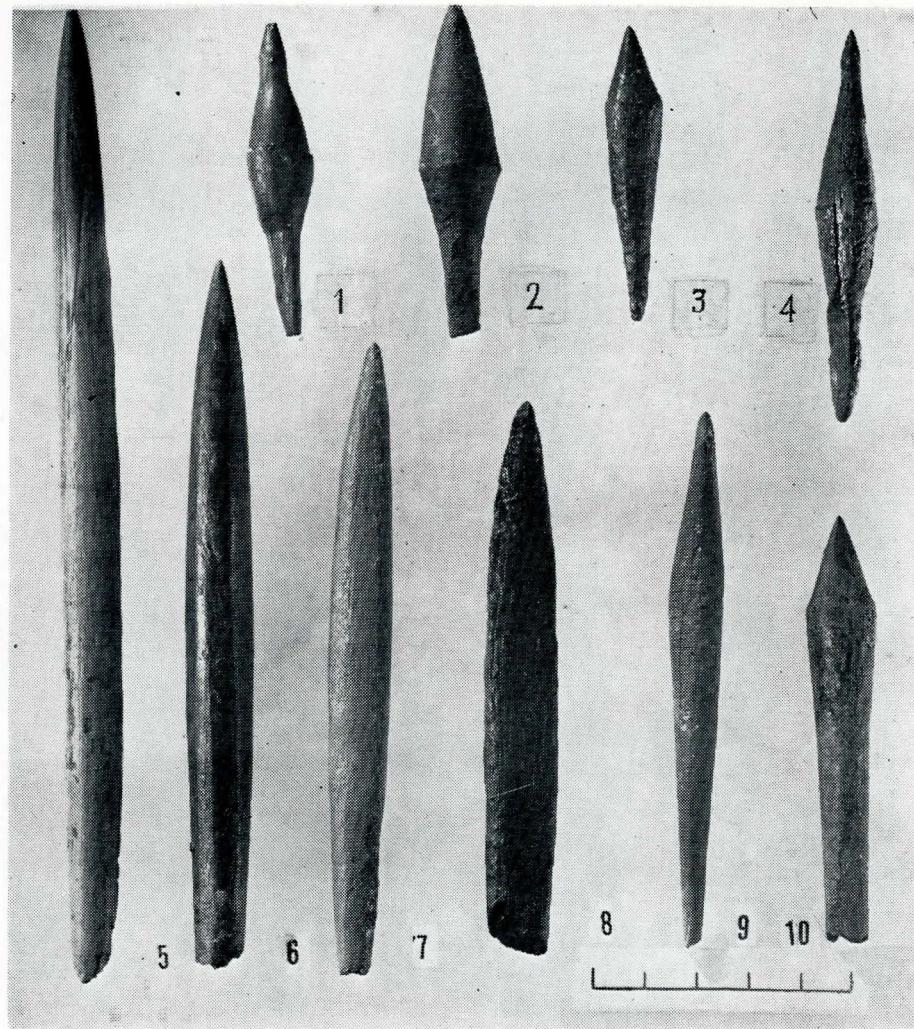
Abb. 17. Die Umgegend von Janapole. Neolithikum. Zufällige Funde.

Pav. 18. Jaros I ir Jaros II gyvenvietė. Neolitas. Narvos tipo (1—5) ir virvelinė (6—10) keramika.

Рис. 18. Поселения Яра I и Яра II. Неолит. Нарвская (1—5) и шнуровая (6—10) керамика.

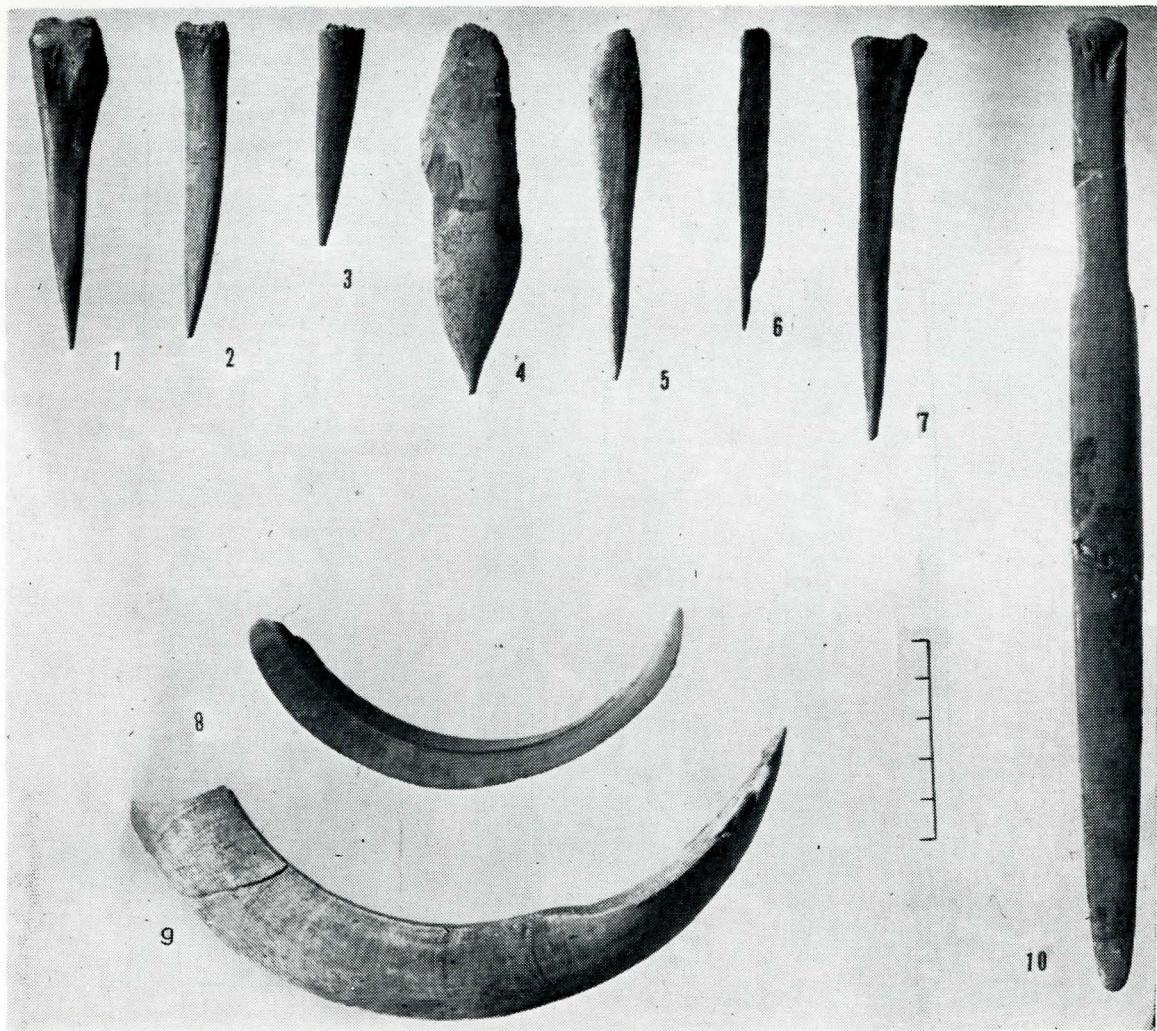
Abb. 18. Siedlungen Jara I und Jara II. Neolithikum. Die Narwa (1—5) und die Schnurkeramik (6—10).

Pav. 19. Žemaitiškė I (3, 4, 8), Žemaitiškė II (1—2, 5—7, 9), Kretuono I (10) gyvenvietės.
Neolitas. Kauliniai ietigaliai (5—9) ir strėlių antgaliai (1—4, 10).

Рис. 19. Поселения Жемайтишке I (3, 4, 8), Жемайтишке II (1—2, 5—7, 9), Кретуонас I (10).
Неолит. Костяные наконечники копий (5—9) и стрел (1—4, 10).

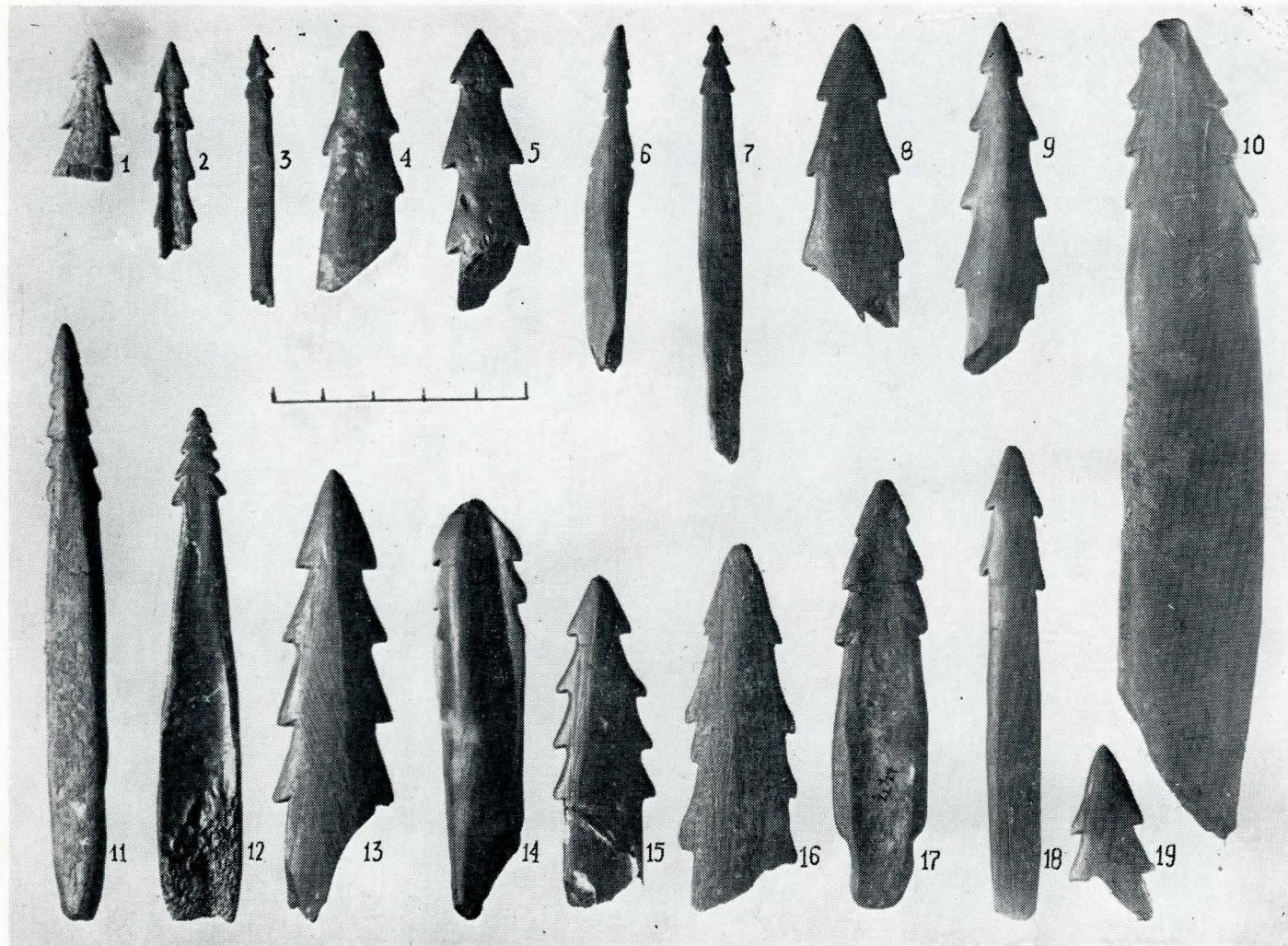
Abb. 19. Siedlungen Žemaitiškė I, Žemaitiškė II, Kretuonas I. Neolithikum. Knochenwerkzeuge.

Pav. 20. Zemaitiškės II (1—3, 6—8) ir Kretuono I (4—5, 9, 10) gyvenvietės. Neolitas. Kaulinės ylos (1—7), nusmailintos šernų iltys (8—9), durklas (10).

Рис. 20. Поселение Жемайтишкес II (1—3, 6—8) и Кретуонас I (4—5, 9—10). Неолит. Костяные шилья (1—7), заостренные клыки кабанов (8—9), кинжал (10).

Abb. 20. Siedlungen Žemaitiškė II und Kretuonas I. Neolithikum. Knochenwerkzeuge.

Pav. 21. Zemaitiškė I (12), Žemaitiškė II (2—119, 13—19), Kretuono I (1) gyvenvietės. Neolitas.
Eglutės formos žeberklai.

Рис. 21. Поселения Жемайтишке I (12), Жемайтишке II (2—11, 13—19), Кретуонас I (1). Неолит.
Гарпуны формы елки.

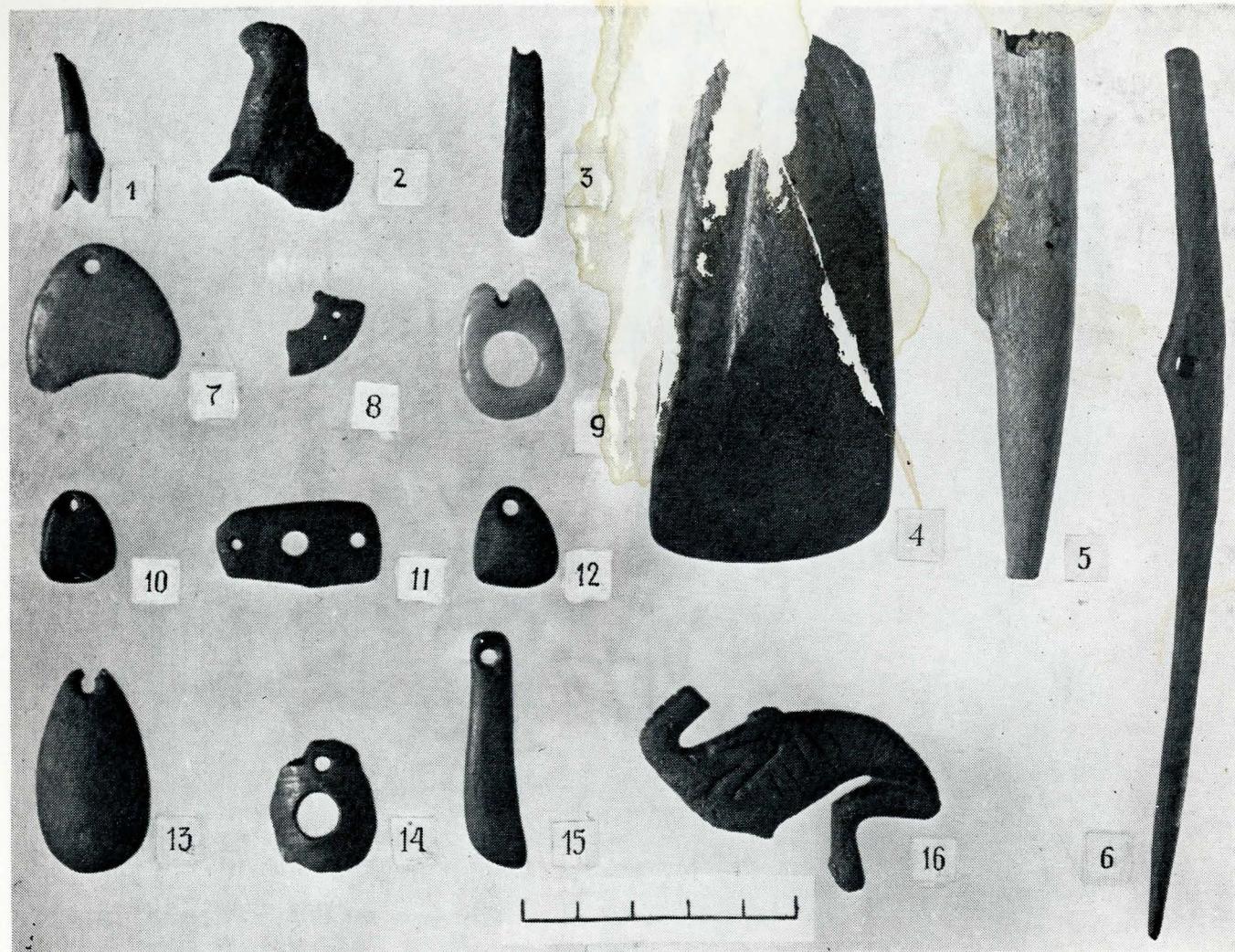
Abb. 21. Zemaitiškė I, Žemaitiškė II. Neolithikum. Zweireihige Harpunen.

Pav. 22. Žemaitiškė I (3), Žemaitiškė II (2, 4—5, 7), Kretuono I (6), gyvenvietės. Neolitas. Kau-
linis tinklams panti įrankis (1), kaltelis (2), spaudukas (3), meškerės kabliukas (4), apka-
las (5), peikenos (6—7).

Рис. 22. Поселения Жемайтишке I (3), Жемайтишке II (2, 4—5, 7), Кретуонас I (6). Неолит.
Костяное орудие для плетения сетей (1), тесло (2), штамп (3), крючек от удочки (4),
обивка (5), пешни (6—7).

Abb. 22. Žemaitiškė I, Žemaitiškė II, Kretuonas I. Neolithikum. Knochenwerkzeuge.

Pav. 23. Zemaitiškė I (9—10, 14), Žemaitiškė II (1—4, 6—8, 11—13, 15—16), Kretuono I (5) gyvenvietė, Amuletas (1) iš briedžio danties, molinė paukščio figurėlė (2), kauliniai kabučiai (3, 10, 12, 13, 15), gintariniai kabučiai (7, 9), gintarinė grandis-amuletas (8), raginis kirvis su žmogaus veidu (4), kauliniai smeigtukai (5—6), šuoliuojantis stirninas (16).

Рис. 23. Поселения Жемайтишке I (9—10, 14), Жемайтишке II (1—4, 6—8, 11—13, 15—16), Кретуонас I (5). Амулет (1) из зуба лося, глиняная фигурка птицы (2), костяные (3, 10, 12, 13, 15), янтарные подвески (7, 9), янтарное кольцо-амулет (8), топор из рога с изображением лица человека (4), костяные булавки (5—6), пригающий зверь (16).

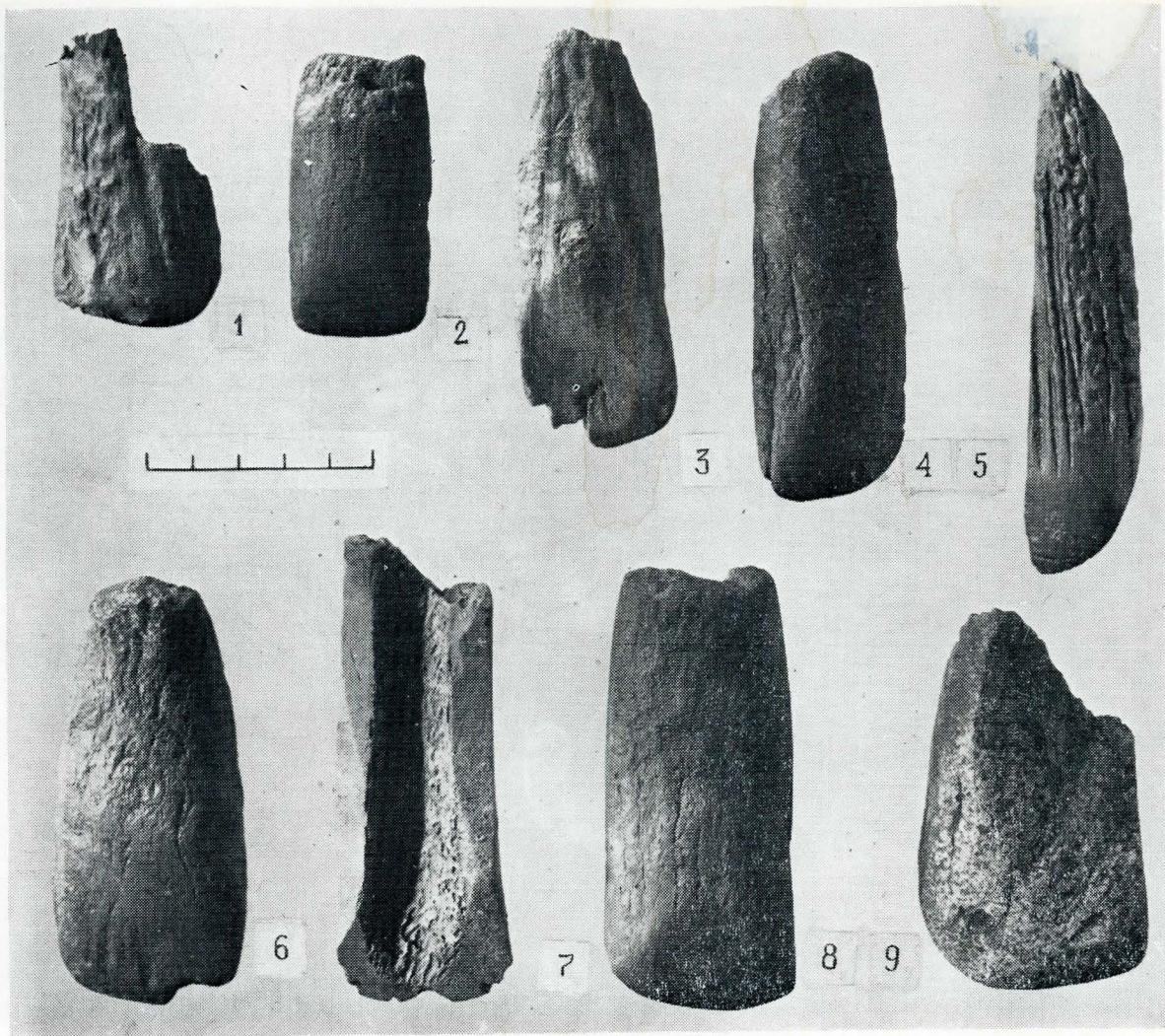
Abb. 23. Zemaitiškė I, Žemaitiškė II. Kretuonas I. Neolithikum. Knochen Gewehwerkzeuge. Keramik, Bernsteinenschmuck.

Pav. 24. Žemaitiškė I (1–3), Žemaitiškė II (2, 4, 6—7), Kretuono I (5) gyvenvietės. Neolitas. Kauliniai žeberklai.

Рис. 24. Поселения Жемайтишкэ I (1–3), Жемайтишкэ II (2, 4, 6—7), Кретуонас I. Неолит. Костяные гарпуны.

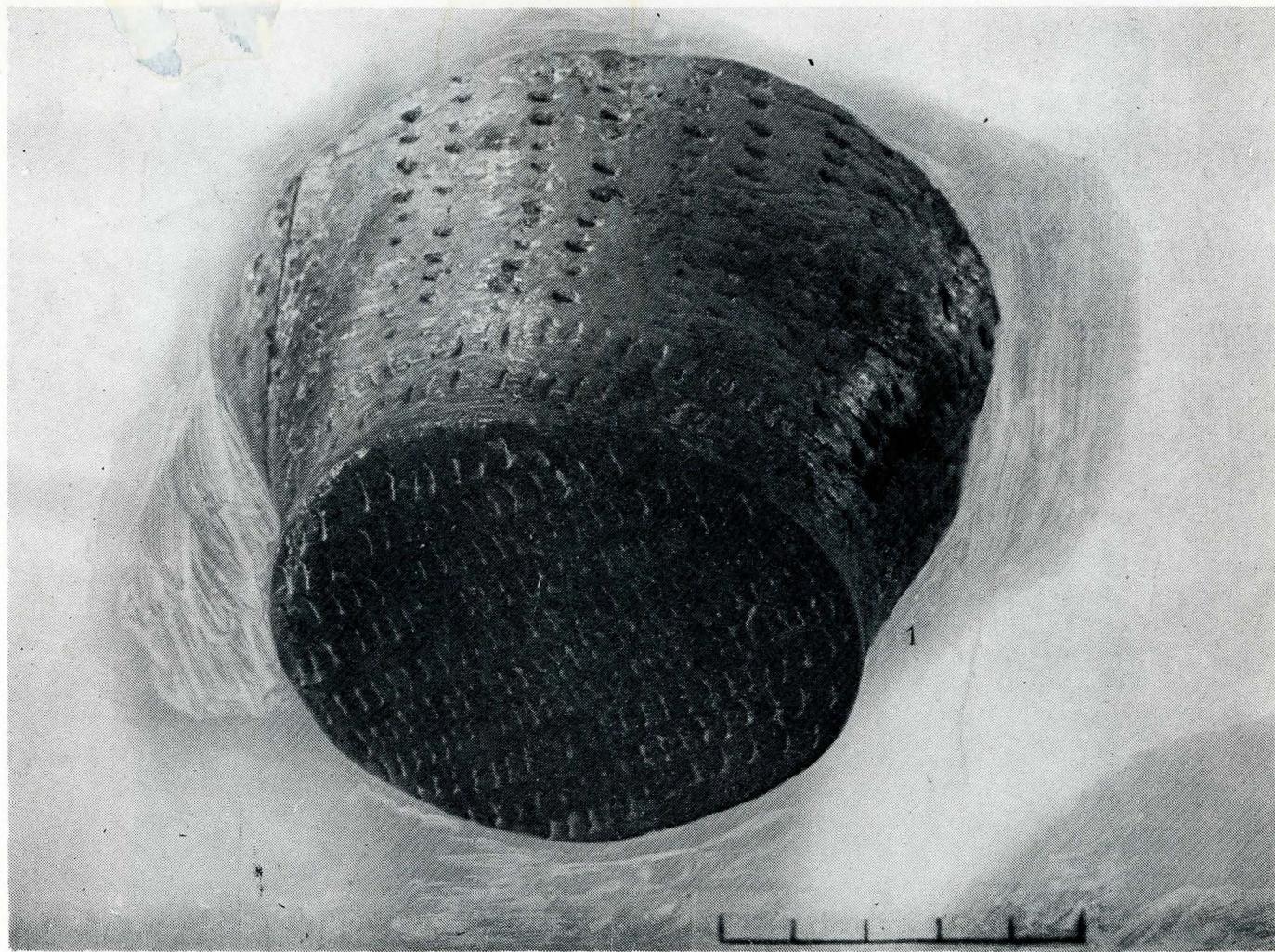
Abb. 24. Žemaitišké I und Žemaitišké II, Kretuonas I. Neolithikum. Knochenharpunen.

Pav. 25. Zemaitiškė II (1—2, 4—6, 8), Kretuono I (7, 9) gyvenvietės. Neolitas. Raginiai (1—6, 8—9) ir kaulinis (7) kirviai.

Рис. 25. Поселения Жемайтишке II (1—2, 4—6, 8), Кретуонас I (7—9). Неолит. Роговые (1—6, 8—9) и костяной (7) топоры.

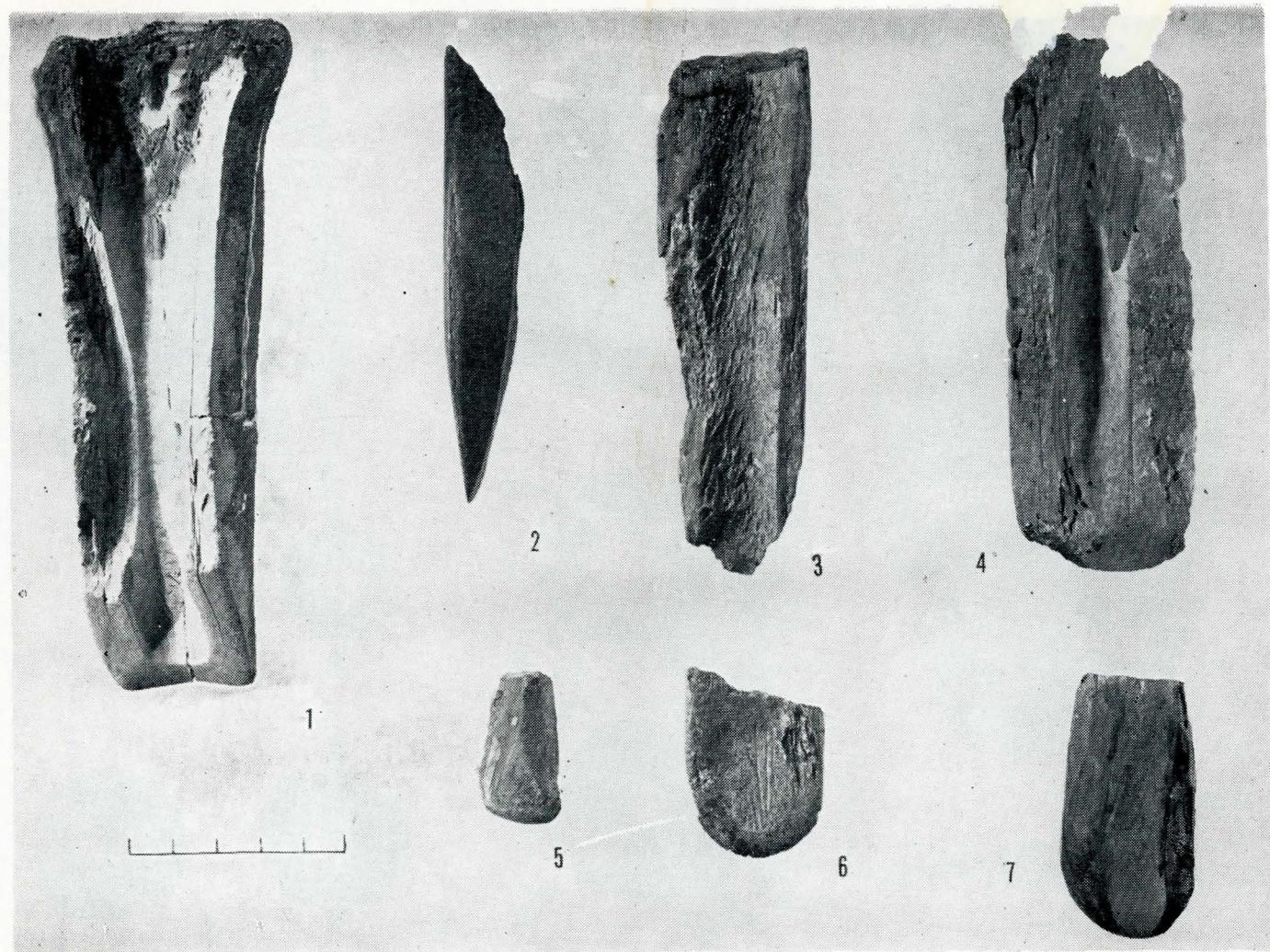
Abb. 25. Žemaitiškė II, Kretuonas I. Neolithikum. Gewei -und Knochenäxte.

Pav. 26. Žemaitiškės II gyvenvietė. Neolitas. Puodukas

Рис. 26. Поселение Жемайтишкэ II. Неолит. Горшок.

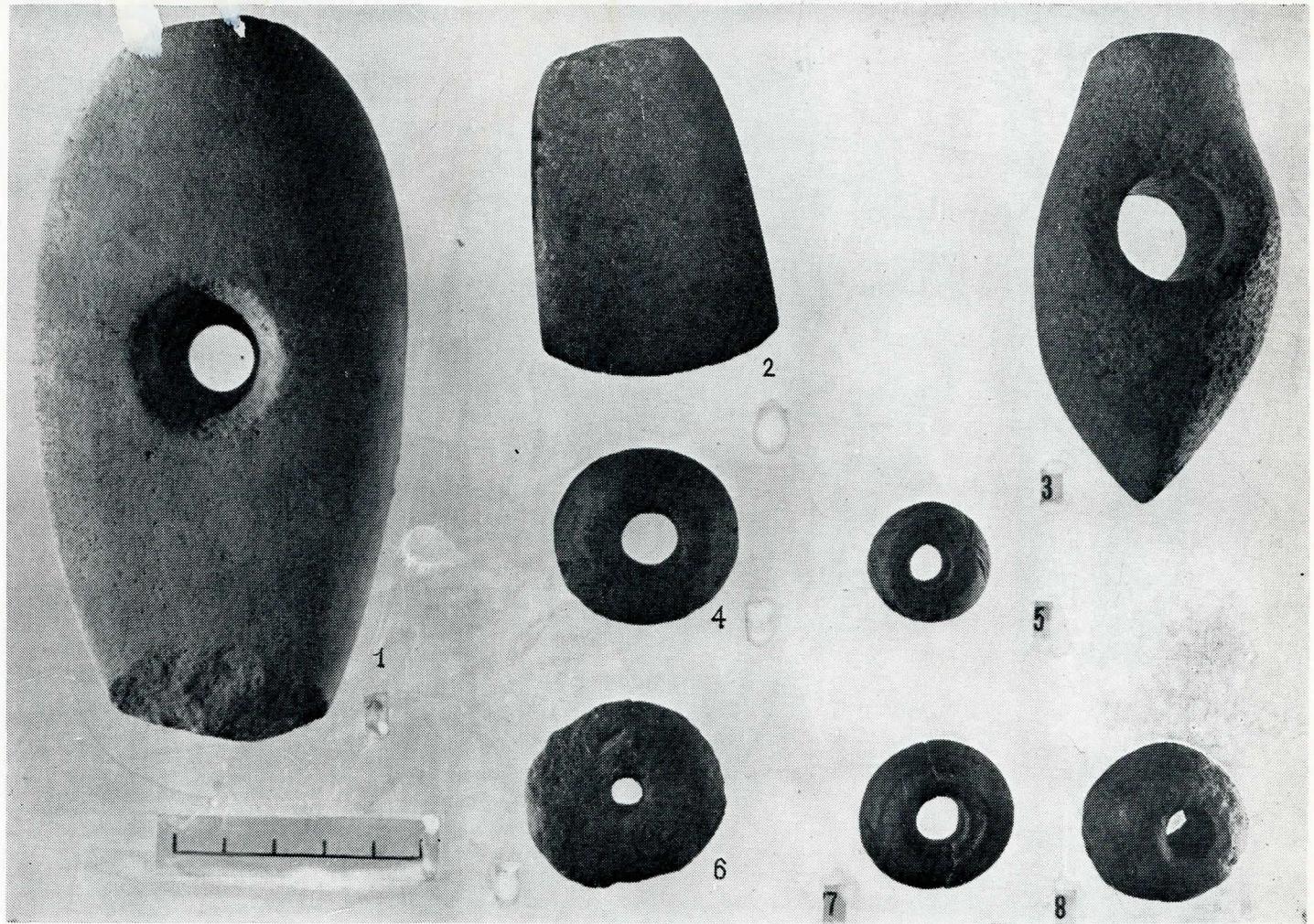
Abb. 26. Žemaitiškė II. Neolithikum. Ein Schüsselchen.

Pav. 27. Žemaitiškė 27. Žemaitiškės I (2, 7), ir Kretuono I (1, 3—6) gyvenvietės. Kauliniai kaltai (1—3, 5) ir skobtai (4, 6).

Рис. 27. Поселения Жемайтишке I (2—7) и Кретуонас I (1, 3—6). Костяные долота (1—3, 5) и тесла (4, 6).

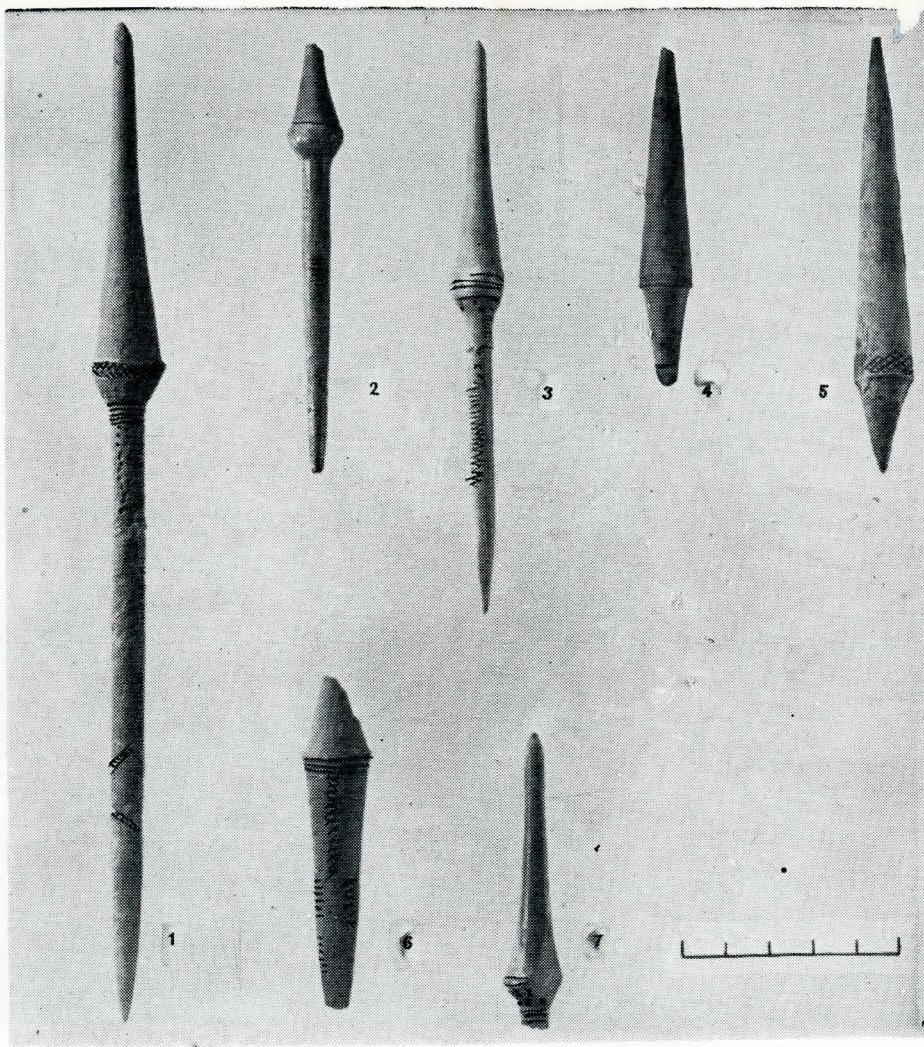
Abb. 27. Žemaitiškė I und Kretuonas I. Knochenwerkzeuge.

Pav. 28. Žemaičių II (8) ir Kretuono I (1—7) gyvenvietės. Neolitas. Akmeninis kaplys (1), kirviai (2—3), moliniai verpstukai (4—8).

Рис. 28. Поселения Жемайтишкэ II (8) и Кретуонас I (1—7). Неолит. Каменная мотыга (1), топоры (2—3), глиняная прядлица (4—8).

Abb. 28. Žemaičių II und Kretuonas I. Neolithikum. Steinwerkzeuge.

Pav. 29. Žemaitiškė I (7), Žemaitiškė II (1—2, 4, 6), Kretuono I (3, 5) gyvenvietės. Neolitas. Ornamentuoti kauliniai strėlių antgaliai.

Рис. 29. Поселения I Жемайтишке I (7), Жемайтишке II (1—2, 4, 6), Кретуонас I (3—5). Неолит. Орнаментированные костяные наконечники стрел.

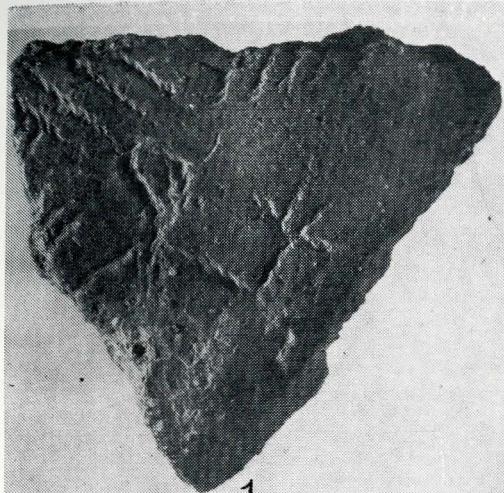
Abb. 29. Žemaitiškė I, Žemaitiškė II, Kretuonas I. Verzierte Knochenwerkzeuge.

Pav. 30. Kretuono I gyvenvietė. Neolitas. Griautiniai kapai.

Рис. 30. Поселение Кретуонас I. Неолит. Захоронения с трупоположением.

Abb. 30. Kretuonas I. Neolithikum. Die Gräber.

1

2

Pav. 31. Nida. Neolitas. Žmogaus atvaizdai keramikoje.

Рис. 31. Нида. Неолит. Изображения человека на керамике.

Abb. 31. Nida. Neolithikum. Menschendarstellungen auf der Keramik.

А. Бутримас, А. Гирининкас
НОВЕЙШИЕ МАТЕРИАЛЫ КАМЕННОГО ВЕКА В ЛИТВЕ
(1976—1980)
Каталог отчетной выставки
(на литовском языке)
Издание Музея истории и этнографии Литовской ССР, 1980
Вильнюс, Врублевского 1

A. Butrimas, A. Girininkas
NAUJAUSIA LIETUVOS AKMENS AMŽIAUS MEDŽIAGA
(1976—1980)
Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejaus leidinys, 1980
Vilnius, Vrublevskio 1
Vilnius, „Vaizdas“. Užsak. Nr. 3012. LV 15211
Tiražas 500 egz. Kaina 0,80 rub.

